

La lectura guiada

Una proposta didàctica per treballar
el procés lector a CM i CS

La lectura guiada

Una proposta didàctica per treballar el procés lector a CM i CS

Elaboració:

Servei d'Immersion i Acolliment Lingüístics

Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya

Gener del 2015

Aquesta publicació té finalitat docent, per la qual cosa conté textos i fotografies procedents d'obres divulgades, a títol de citació, anàlisi, comentari o judici crític. De totes aquestes obres se cita adequadament la font de procedència i el nom de l'autor. Aquest ús està emparat pel dret de citació previst a l'article 32.1 del Text refós de la Llei de propietat intel·lectual, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, i a l'article 10.2 del Conveni de Berna per a la Protecció de les obres literàries i artístiques, de 9 de setembre de 1886; i, per tant, està exempt de la necessitat d'autorització i abonament dels drets d'autor.

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de [Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional de Creative Commons](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca). Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se n'esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca>

ÍNDEX

Introducció.....	5
1. Què entenem per lectura guiada?	6
2. El procés lector i les estratègies de comprensió en la lectura guiada	7
3. La intervenció docent	9
3.1. La tria del text	9
3.2. L'anàlisi del text i la presa de decisions	10
3.3. La interacció amb els alumnes	12
3.4. El treball per desenvolupar l'autonomia i promoure lectors estratègics	13
3.5. La coordinació entre el professorat	13
4. Lectura guiada i currículum	13
5. Seqüència didàctica d'una activitat de lectura guiada	16
6. Exemple de lectura guiada (CM): Vols que et punxi amb un punxó?	18
6.1. Justificació de la proposta	18
6.2. Objectius	18
6.3. Continguts	19
6.4. Competències que es treballen	19
6.5. Material de suport	19
6.6. Criteris d'avaluació	19
6.7. Desenvolupament de l'activitat	19
6.7.1. Preparació per part del docent	19
6.7.2. Abans de la lectura	21
6.7.3. Durant la lectura	22
6.7.4. Després de la lectura	26
6.8. Avaluació	27
7. Exemple de lectura guiada (CS): SOS! Em fa vergonya	27
7.1. Justificació de la proposta	27
7.2. Objectius.....	27
7.3. Continguts	28
7.4. Competències que es treballen	28
7.5. Material de suport.....	29

7.6. Criteris d'avaluació	29
7.7. Desenvolupament de l'activitat	29
7.7.1. Preparació per part del docent	29
7.7.2. Abans de la lectura	31
7.7.3. Durant la lectura	32
7.7.4. Després de la lectura	35
7.8. Avaluació	37
7.9. Material complementari per a l'activitat	37
8. Exemple de lectura guiada (CS): De l'Índia a Vilafranca	38
8.1. Justificació de la proposta	39
8.2. Objectius	39
8.3. Continguts	39
8.4. Competències que es treballen	39
8.5. Material de suport	39
8.6. Criteris d'avaluació	39
8.7. Desenvolupament de l'activitat	39
8.7.1. Preparació per part del docent	40
8.7.2. Abans de la lectura	41
8.7.3. Durant la lectura	43
8.7.4. Després de la lectura	48
8.8. Avaluació	49
9. Bibliografia	50
10. Annexos	51
10.1. Annex 1. Guies de lectura	51
10.2. Annex2. Seqüència didàctica per planificar activitats de lectura guiada	52

INTRODUCCIÓ

La lectura guiada per assolir la comprensió d'un text és una de les pràctiques habituals a les nostres aules. L'objectiu d'aquestes pràctiques és posar l'alumne en disposició d'aprendre i practicar les estratègies i habilitats que duu a terme un lector expert per fer-se seu el contingut d'un text i construir nous aprenentatges.

La intervenció del docent va molt adreçada a acompanyar, a guiar, aquest camí que porta cap a la comprensió seguint el procés lector. La interacció i la discussió (també guiada) esdevenen una eina clau que ha de garantir la implicació de l'alumne i la seva autonomia en la comprensió de textos.

La lectura guiada és, doncs, una bona eina per ajudar a desenvolupar la competència lectora de l'alumne i la construcció de coneixements des de totes les àrees d'aprenentatge.

Els objectius d'aquest dossier són aportar elements que ens permetin revisar les pràctiques que ja es fan a l'aula i tenir en compte els aspectes necessaris per treure el màxim profit de les sessions d'aquest tipus de lectura.

La coordinació del professorat i l'aplicació a l'aula requereix que reflexionem entre d'altres aspectes sobre: què entenem per lectura guiada; quin ha de ser el paper del docent i de l'alumne en aquestes seqüències didàctiques; quins moments han de tenir aquestes seqüències; quines estratègies lectores caldrà fomentar; com podem assegurar l'autonomia i el control de la comprensió de l'alumne; i de quina manera podem ajudar l'alumne a ser conscient del que ha après i de com ho ha après.

En el dossier trobareu exemples de lectura guiada per als cicles mitjà i superior de primària. Pel que fa a l'educació infantil i el cicle inicial, us remetem a un altre dossier de lectura guiada per a aquests dos cicles que trobareu en l'enllaç:

<http://www.xtec.cat/web/projectes/lectura/impulslectura/materialsformacio>

1. QUÈ ENTENEM PER LECTURA GUIADA?

La lectura guiada és un tipus d'activitat de lectura que busca l'ensenyament i aprenentatge del procés lector. Promou el desenvolupament de la competència lectora dels alumnes amb pràctiques, guiades pel mestre, adreçades a posar en joc les capacitats lectores, les habilitats i les estratègies necessàries per comprendre un text.

Les classes col·lectives de lectura guiada on el docent i els alumnes s'enfronten a la comprensió d'un text són un gran potencial d'aprenentatge des de totes les àrees perquè permeten construir coneixement conjuntament, discutir sobre els continguts del text, però també sobre què fer per resoldre les dificultats de comprensió, prendre decisions i actuar, portar a la pràctica i posar en tensió les accions considerades.

Es tracta, doncs, d'un procés compartit guiat pel docent que alterna moments on el protagonisme de l'activitat passa del docent a l'alumne i a l'inrevés. Els alumnes segueixen l'activitat i utilitzen les estratègies de comprensió de forma implícita per suggeriments del docent, responen a preguntes de comprensió o com a requeriments dels mateixos companys. La interacció entre el docent i els alumnes, o entre els mateixos alumnes és la eina que permet disposar dels coneixements, habilitats i estratègies de tot el grup per resoldre conjuntament les dificultats de comprensió que presenti el text.

Tot i que les classes col·lectives de lectura guiada són l'objectiu de consideració en aquest dossier, no són l'única manera de treballar aquest tipus de lectura. Els alumnes també poden dur a terme aquest tipus d'activitats a partir d'eines o instruments que orientin la lectura, com les guies de lectura, les bases d'orientació i les pautes d'autoavaluació¹ (a l'annex 1 trobareu unes consideracions i exemples sobre les guies de lectura).

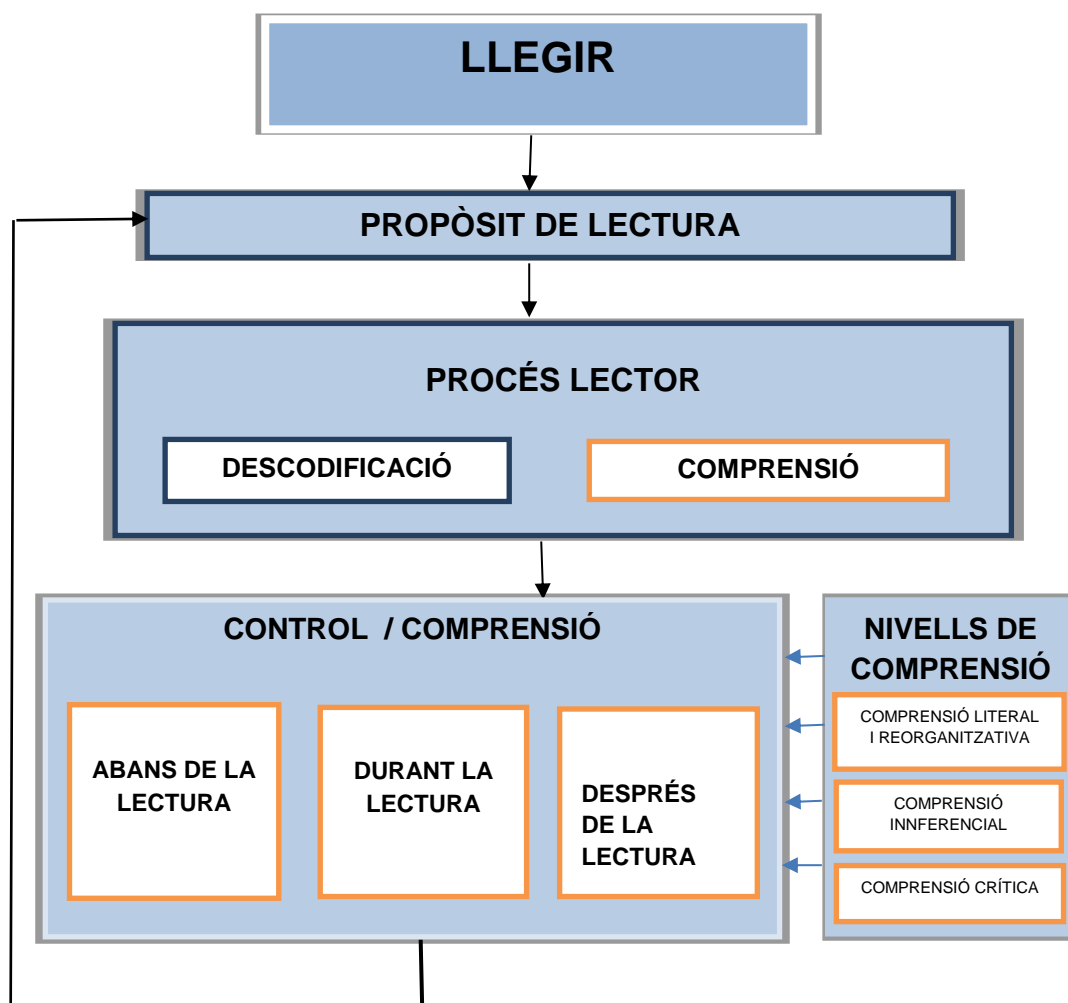

La lectura guiada és una proposta didàctica on mestre i alumnes comparteixen les seves capacitats i estratègies per assolir la comprensió d'un text.

¹ Per conèixer diferents eines i instruments que poden ajudar i guiar l'alumne a comprendre un text, consulteu el dossier de la formació ILEC: *Eines d'avaluació per a la reflexió metacognitiva de l'alumnat*.

2. EL PROCÉS LECTOR I LES ESTRATÈGIES DE COMPRENSIÓ EN LA LECTURA GUIADA

El desenvolupament de les activitats de lectura guiada comporten el seguiment del procés lector. El mestre guiarà els passos perquè els alumnes assoleixin la comprensió del text amb les ajudes i intervencions necessàries, però també retirarà ajudes i requerirà la participació autònoma i independent de l'alumne per garantir l'autonomia de l'alumne, per tal que sigui ell mateix qui controlï la comprensió del text.

La lectura guiada s'inicia compartint l'objectiu o **propòsit de la lectura**, que permet, per una banda, donar sentit a la tasca i implicar l'alumnat (l'alumne sap per què llegirà aquell text i per a què li servirà), i, per l'altra banda, fixar i establir un element de control de la comprensió al qual podrà recórrer en qualsevol moment del procés lector per verificar-ne la comprensió².

² Compartir l'objectiu de lectura i d'aprenentatge són elements claus que es treballen al llarg de la formació ILEC, per aprofundir sobre el tema podeu consultar el dossier: *La perspectiva de l'aprenentatge en les activitats de lectura*.

Al llarg del **procés lector** (abans, durant i després) caldrà aplicar diferents tipus d'estratègies. Les estratègies que s'apliquin en els diferents moments del procés lector, i en les aturades i pauses a requeriment dels alumnes o del mestre per comprovar i controlar la comprensió aniran en funció de l'exigència del text i de les necessitats dels alumnes. Per tant, a més d'exercitar l'ús d'estratègies concretes, els alumnes apliquen diferents estratègies en un mateix text. La lectura guiada podrà requerir: l'anàlisi de la composició d'algunes paraules (per accedir al significat del lèxic), fer hipòtesis, inferències i connexions (per comprendre el text), i fer recapitulacions (per controlar la comprensió), entre d'altres.

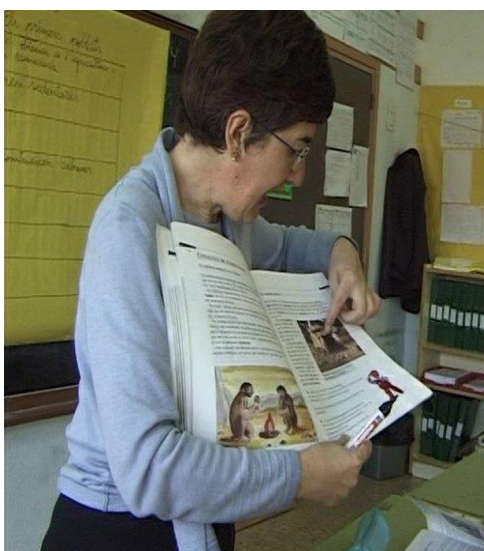
RECULL D'ESTRATÈGIES PER APLICAR DURANT EL PROCÉS LECTOR	
Estratègies de descodificació	<p>Relectura. Identificació del lexema o arrel de la paraula. Trobar l'origen de la paraula. ...</p>
Estratègies de comprensió	<p>Fer hipòtesis i comprovar-les. Adonar-se dels indicis textuais i paratextuals. Fer connexions: <ul style="list-style-type: none"> - del text amb un mateix. - del text amb la resta del text. - del text amb el món. Fer inferències. Visualitzar. Resumir (i recapitular). Fer-se preguntes. Fer connexions. Reorganitzar i integrar la informació. Supervisar i reparar la comprensió. ...</p>
Estratègies metacognitives	<p>Establir i recordar el propòsit de lectura. Autoregular-se en la lectura: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Què puc fer per llegir bé aquesta paraula?</i> - <i>Ho he entès?</i> Valorar com ho he fet. Reflexionar sobre què hem de fer per llegir bé un text. Suggestir o proposar què podríem fer per millorar. ...</p>

Controlar la comprensió del text requerirà qüestionar-se si realment estem entenent el text, i fins a quin punt el nivell de comprensió és suficient per resoldre la tasca o per respondre a les nostres expectatives. Caldrà formular preguntes (ja sigui el mestre o els alumnes) de diferents nivells de comprensió: literals, reorganitzatives, inferencials i crítiques.

Com dèiem en començar aquest apartat, assumir el control de la comprensió implica també que l'alumne assumeixi, en diferents moments de la lectura guiada, la iniciativa per prendre decisions conscients sobre el que pot fer per resoldre les dificultats de comprensió del text, i reflexioni sobre el procés que està seguint per poder incorporar les estratègies i habilitats que posa en pràctica al conjunt de coneixements propis. D'aquesta manera, podrà utilitzar-los en noves situacions de lectura a les quals s'enfronti. Aquestes estratègies metacognitives poden també ser promogudes i incentivades pel docent.

Finalment, en acabar la lectura guiada, cal comprovar l'objectiu de la lectura, verificar el nivell de comprensió del text, i valorar l'aprenentatge que s'ha aconseguit amb el procés seguit.

3. LA INTERVENCIÓ DOCENT

En les classes col·lectives de lectura és convenient que el docent ajudi els alumnes a comprendre el text, promogui l'aplicació del procés lector i la interacció per construir el significat. Això implicarà que el docent planifiqui quines pauses o aturades farà durant la lectura que permetin la participació de l'alumnat, la resolució dels dubtes o dificultats, l'aplicació d'estratègies o el qüestionament sobre els continguts que s'estan llegint.

Per poder guiar la comprensió i treure el màxim profit de les oportunitats que ofereix el text, cal una preparació prèvia de la lectura per decidir quina intervenció docent es durà a terme.

3.1. La tria del text

Cal tenir en compte algunes consideracions a l'hora d'escollir els textos a treballar:

- Han de tenir alguna connexió amb els alumnes, per tal que puguin posar en funcionament els seus coneixements previs: textos relacionats amb la seva vida quotidiana, amb l'escolar, amb el treball que es fa des de les àrees...
- Han de tenir una estructura adequada i disposar de suports per tal de facilitar-ne la comprensió: paràgrafs, títols, subtítols, imatges, peus de foto...
- Han de ser coherents i estar ben organitzats internament.
- Han de tenir una llargària adequada a l'edat dels alumnes.
- Han de suposar un repte assumible per als alumnes: no han de ser massa senzills ni massa allunyats de les seves possibilitats.

3.2. L'anàlisi del text i la presa de decisions sobre les aturades o moments per treballar la comprensió

Pensant amb els alumnes amb els quals durem a terme l'activitat i amb el text que tenim, cal fer-hi una nova mirada per determinar en quins moments ens podem aturar, quines preguntes o reflexions podem promoure amb els alumnes i quines dificultats de comprensió i ajudes podem preveure. Aquesta anàlisi ens ha de permetre:

- Veure la **distància que hi ha entre els coneixements** previs que requereix el text i els que posseeix l'alumne, tant pel que fa als continguts específics del tema com a les habilitats lectores.
- Identificar les **dificultats lingüístiques** del text per als alumnes: de vocabulari, de sintaxi (frases molt complexes, amb molta subordinació)...
- Identificar les **dificultats textuais**: organització i ordre de la informació, estructura del text, relació entre les parts...
- Identificar els **conceptes clau i les idees principals**.
- Preveure quins **objectius de lectura** es poden compartir amb l'alumnat. Cal valorar diferents possibilitats i deixar un marge perquè siguin els alumnes els que modifiquin l'objectiu i se'l facin seu. Una altra opció és establir conjuntament l'objectiu de lectura a partir de les aportacions dels alumnes després de l'exploració inicial del text. En qualsevol cas, és important que l'objectiu quedi fixat en un llenguatge comprensible per als alumnes.
- Considerar quina és la **tasca més adequada** per fer amb aquest text. Cal posar en tensió tot el text i veure si la tasca que proposem es pot dur a terme al llarg de tota la lectura i quines dificultats planteja. Per exemple, si el que proposem és trobar el tema de cada paràgraf i posar títols, caldrà veure si això és possible per a tots els paràgrafs, si el tema és explícit o no, si hi ha paràgrafs amb més d'un tema...
- **Determinar les pauses** que es faran al llarg de la lectura i la demanda o requeriment que es farà a cada pausa: preguntes per comprovar la comprensió, accés al significat del lèxic, recull de propostes per resoldre les dificultats de comprensió...

116 L'EVOLUCIÓ DE L'ÉSSER HUMÀ
ELS PRIMERS HABITANTS DE LA TERRA
Els primers éssers humans que van habitar la Terra vivien dels productes que obtenien de la natura: de la **caça** d'animals salvatges, de la **pesca** als rius i de la **recollida** d'arrels i fruits.
Els habitants d'aquella època no vivien sempre al mateix lloc. Eren **nòmades**, és a dir, es traslladaven continuament, a peu, d'un lloc a un altre, per aconseguir aliments.
Per caçar i pescar utilitzaven eines de pedra, de fusta i d'ossos d'animals que ells mateixos tallaven. Per exemple, llances, arpons, destrals de mà, recipients de fusta.
Per protegir-se del fred i dels animals, vivien en **coves** naturals que trobaven a les muntanyes i es vestien amb les pells dels animals que caçaven. Als parets de les coves hi pintaven escenes d'animals i de caça, que per a ells tenien un sentit màgic. Aquestes pintures es coneixen amb el nom de **pintures rupestres**.
Més endavant van descobrir el foc. L'utilitzaven per protegir-se dels animals salvatges, per cuinar, per escalfar-se i per tenir llum.

117 ELS PRIMERS POBLATS
Amb el temps, els nostres antecessors van començar a dedicar a l'**agricultura**, a la ramaderia. Així, van aprendre a conrear la terra i es van ocupar de la cria i el comerç del bestiar. Això va fer que deixessin de ser nòmades per passar a ser **sedentaris**, és a dir, es van establir en un lloc fix.
Els primers poblats es van originar quan van començar a construir cabanes a prop de les seves terres per tal de vigilar-les.
A prop dels poblats on vivien, hi enterraven els seus morts. Sovint els enterraven en grans monuments de pedra, anomenats **monuments megalítics** o **megàlits**.
Durant alguns períodes també van aprendre a fer **teixits** i **objectes de ceràmica**.
Dolmen conegut com la Cabana de l'Arqueta, a Espolla.

4. Explica què vol dir la frase següent: Els primers éssers humans que van habitar la Terra vivien dels productes que obtenien de la natura.
5. Quines diferències hi ha entre ser nòmada i ser sedentari?
6. Copia les frases següents i completa-les:
• Per protegir-se del fred i dels animals, vivien en ...
• A les parets de les coves hi pintaven ...
• Utilitzaven el foc per ...
• Els monuments megalítics servien per ...

Exemple de planificació d'una lectura guiada. En groc, les pauses per treballar la comprensió; en rosa, les dificultats lèxiques o sintàctiques.

1

Vocabulari: caça, pesca i recol·lecció.

Concepte: com obtenien els aliments?

Element a destacar:
Mitjançant la caça, la pesca i la recol·lecció s'alimentaven de productes recollits de la natura.

2

Vocabulari: nòmades.

Comprensió: Per què es traslladaven? Per obtenir aliments

Concepte: Com vivien?

Element a destacar: Eren nòmades. Es traslladaven d'un lloc a l'altre.

Exemple d'intervenció prevista per dur a terme en les pauses per a la comprensió. En aquesta activitat es volia identificar el tema i elaborar un resum paràgraf a paràgraf.

- **Escollir l'estratègia didàctica més adient.** En les lectures guiades col·lectives, tothom llegeix el mateix text, per això és convenient que tothom disposi d'un exemplar o bé es projecti en una PDI. Un altre aspecte important és que interessa avançar progressivament i a un mateix temps en la comprensió del text, per la qual cosa convé regular el ritme en la lectura. Per fer-ho, podem optar per diferents opcions:

- Lectura silenciosa de tot el text per representar-ne el sentit global.
- Lectura en veu alta, per torns, dels paràgrafs del text.
- Lectura silenciosa de cada paràgraf i treball de comprensió.
- Projectió d'un sol paràgraf i treball de comprensió.
- Ús d'un full de paper per tapar el text i anar-lo destapant a mida que progressem en la comprensió.

Exemple d'estratègia didàctica per a la lectura guiada. Els alumnes destapen el text a mesura que van llegint i s'aturen quan arriben a la paraula o expressió que ha indicat la mestra. Després esperen els companys per compartir la comprensió i resoldre les dificultats.

En aquest mateix full de paper, s'hi pot escriure en un altre moment de la lectura per aplicar per parelles una estratègia de comprensió (fer-se preguntes, controlar la comprensió...), i si el mestre el recull pot aportar dades per a l'avaluació de l'alumnat.

- Identificar les **habilitats cognitives i les estratègies** que caldrà aplicar per comprendre el text, i preveure el tipus d'ajuda que requereixen (recordar una estratègia, modelar-ne una altra, utilitzar un referent d'aula, una base d'orientació...).
- Preveure quins **modelatges** farà el docent. Durant la lectura guiada, el docent pot incorporar diferents modelatges per mostrar a l'alumnat com resol ell les dificultats de lectura. Es tracta de *pensar en veu alta*, posar veu al pensament per mostrar el que fa un lector expert quan s'enfronta a la comprensió d'un text. Aquests modelatges poden ser de diferents tipus: modelar una estratègia, controlar la comprensió del text, qüestionar-se el nivell de comprensió...

3.3. La interacció amb els alumnes

La interacció entre els docent i els alumnes o entre els mateixos alumnes és l'eina, en la lectura guiada, que permet construir el significat del text, compartir les estratègies i habilitats necessàries per comprendre el text, i reflexionar sobre el procés d'aprenentatge que se segueix per resoldre l'activitat.

El docent haurà de promoure la participació de l'alumnat, i vetllar perquè les aportacions siguin riques i permetin aprofundir en la comprensió. Aquesta discussió guiada també ha de poder establir-se al voltant de reptes cognitius, que calgui considerar i resoldre, on els alumnes proposin solucions i prenguin decisions per resoldre ells les dificultats que planteja la lectura.

La lectura guiada

El docent contribueix a la lectura i a la comprensió del text que llegeixen els seus alumnes (...) per la via de formular-los preguntes, de fer-los adonar de la importància i del significat d'un determinat connector, de proposar-los aturades per fer recapitulacions col·lectives orientades pels objectius de la lectura i també per la via de la discussió guiada.

Cal vetllar per equilibrar la intervenció del docent i dels alumnes. A més, cal provocar que siguin els mateixos alumnes els qui interactuïn entre ells parlant dels continguts, autoqüestionant-se, exigint-se explicacions...

3.4. El treball per fomentar l'autonomia i promoure lectors estratègics

Desenvolupar la competència lectora, tal com apuntàvem anteriorment, implica que l'alumne sigui capaç d'enfrontar-se autònomament a la comprensió d'un text, i que esdevingui un lector estratègic, un lector capaç d'aplicar, sense ajuda, estratègies de comprensió adequades a les situacions de lectura que se li plantegin. Partint d'aquest principi, en una seqüència de lectura guiada si bé orientem l'alumne en el procés de comprensió d'un text caldrà vetllar també per:

- Incorporar moments d'autonomia en l'aplicació d'estratègies i de control de la comprensió, donar-los protagonisme retirant la nostra ajuda o intervenció.
- Provocar la reflexió explícita del que s'està fent per resoldre les dificultats de comprensió, per tal que aquest coneixement pugui ser utilitzat en altres situacions.
- Recuperar coneixements que sabem que els alumnes han assolit en altres situacions d'aprenentatge (tant del tema com de les habilitats i estratègies de comprensió), ajudar a fer-ne la transferència.

No podem garantir que els alumnes estableixin de manera espontània la consciència de les habilitats i estratègies que fan servir i la transferència a altres situacions d'aprenentatge. Cal que la intervenció docent també ajudi a fer-les possible. Per aquest motiu, en una lectura guiada, els alumnes són orientats de forma implícita cap a la comprensió del text, però també caldrà moments de treball explícit perquè l'alumne reflexioni sobre què fa, com ho fa i valori el que està aprenent.

3.5. La coordinació entre el professorat

Les pràctiques de lectura guiada des de les diferents àrees d'aprenentatge exposen l'alumnat a un nombre considerables d'experiències lectores molt diverses (diferents textos, situacions, finalitats de lectura...) on poder practicar i consolidar les habilitats i estratègies.

La coordinació del professorat per dur a terme activitats de lectura guiada pot anar més enllà d'uns acords per aplicar un tipus d'activitat de lectura, i esdevenir un estil d'ensenyament que permeti establir una línia d'escola.

4. LECTURA GUIADA I CURRÍCULUM

Les activitats de lectura guiada permeten donar resposta a bona part dels continguts curriculars vinculats a l'àrea de llengua (*llegir i comprendre*). En el currículum que recull el decret 142/2007 trobem continguts a CM i CS de primària que fan referència a:

- La comprensió global, específica i crítica de textos en diferents formats (incloent-hi els digitals) i de diferents tipologies.

- La utilització d'estratègies afavoridores del procés de comprensió lectora.
- La lectura silenciosa i la comprensió guiada a diferents propòsits i intencions de temes treballats a classe.
- La resposta a preguntes a partir del text que comportin la reelaboració del contingut.
- L'interès pels textos com a font d'informació i d'aprenentatge.

La lectura guiada, però, també és una bona proposta per ajudar a comprendre i construir coneixement en les diferents àrees d'aprenentatge. Utilitzar críticament fonts d'informació, accedir a informacions i coneixements científics, comprendre processos i desenvolupar posicionaments crítics són objectius que es desenvolupen a partir de la lectura de textos. Les pràctiques de lectura guiada poden esdevenir, per tant, una eina d'aprenentatge per als alumnes.

Continguts de llengua catalana i literatura. Comprensió lectora	
FUNCI- NALITAT LECTURA	- Interès pels textos escrits com a font d'informació i d'aprenentatge, i com a mitjà de comunicació.
DIVERSITAT TEXTUAL	- Comprensió global i específica de textos escrits en diferents formats i de tipologia diversa (...) vinculats a continguts curriculars. - *Lectura i interpretació d'esquemes, gràfics i mapes conceptuals per saber extreure'n la idea principal i les relacions entre els elements. - Comprensió i anàlisi de textos procedents de documents digitals i de mitjans de comunicació per desenvolupar una actitud crítica. - Sentit crític davant d'informacions procedents de textos diversos: publicitat, informatius, relats de ficció, premsa...
ESTRATÈGIES DE COMPENSIÓ	- Estratègies afavoridores del procés de comprensió lectora abans, durant i després de la lectura (planificació, anticipació, idea principal, identificació de mots, inferències, relació entre fragments, capacitat d'autocorrecció a partir del sentit global, identificació dels signes de tot tipus que formen part del text). - Reelaboració del text a partir de la comprensió explícita i inferencial, i amb relació als coneixements i objectius de lectura.

LITERATURA	<ul style="list-style-type: none"> - Comprensió de textos literaris aplicant estratègies específiques per aprofundir en el sentit del text. - Interpretació del llenguatge literari: derivació, sentit figurat, locucions (...). - *Estratègies lectores per a la comprensió del text. Contextualització de l'autor, identificació del propòsit, lectura crítica... - Interpretació del sentit de les il·lustracions i elements tipogràfics en referència al text. - *Valoració crítica de la capacitat lectora d'un mateix. - *Sentit crític davant d'informacions procedents de textos diversos: publicitat, informatius, relats de ficció, premsa...
METACOGNICIÓ	<ul style="list-style-type: none"> - Confiança en la pròpia capacitat d'aprendre llengua i en les situacions d'aprenentatge compartit.

* Continguts específics per a cicle superior.

5. SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA D'UNA ACTIVITAT DE LECTURA GUIADA

Les activitats de lectura guiada són pràctiques variades, que no tenen una única manera de procedir, i que, si bé podem determinar-ne una seqüència didàctica, cal entendre-la com a orientativa. Els diferents passos assenyalats en cada moment del procés lector es poden canviar d'ordre, donar més rellevància a uns que no pas a uns altres, i entretenir-nos o bé passar-hi per sobre en funció de les necessitats de comprensió del text, i de les aportacions i dificultats a les quals s'enfrontin els alumnes.

Aquesta seqüència didàctica vol ser una eina que orienti la planificació d'activitats de lectura guiada³.

ABANS	<p>Creació d'expectatives</p> <ul style="list-style-type: none">- Activació de coneixements previs:<ul style="list-style-type: none">o del tipus de text,o del contingut.- Cal assegurar-se que els alumnes disposin dels coneixements previs necessaris per abordar la lectura. Compensar-ho amb imatges, cerca per Internet, vídeos...- Valorar l'anticipació de mots o conceptes clau necessaris per a la comprensió del text (tenir en compte l'etimologia de les paraules, les derivacions...). <p>Formulació d'hipòtesis de continguts o anticipacions</p> <p>Precisió de l'objectiu de la lectura i de l'objectiu d'aprenentatge</p> <p>Fixar i compartir els objectius.</p>
DURANT	<p>Lectura per fragments o paràgrafs</p> <ul style="list-style-type: none">- silenciosa de tot el text,- silenciosa per paràgrafs,- lectura en veu alta per torns,- lectura autònoma amb guies de lectura. <p>Aplicació d'estratègies de comprensió</p> <ul style="list-style-type: none">. Fer prediccions i comprovar-les.. Formular preguntes.. Establir relacions o connexions.. Identificació d'idees principals, secundàries i del tema del paràgraf.. Trobar el tema de cada paràgraf. Elaborar frase, resum, o títol sobre el paràgraf llegit.. Fer recapitulacions.. Fer inferències.

³ Seqüència didàctica elaborada a partir de D. Cassany *Ensenyar llengua*, I. Solé *Estratègies de lectura*, E. Queralt *Més enllà de les lletres* i materials de formació del SEDEC i de l'ILEC. La podeu trobar a l'annex 2.

DURANT	<p>Construcció conjunta del significat del text</p> <ul style="list-style-type: none"> . Anar trobant la relació entre les diferents frases i els diferents paràgrafs. . Anar establint relacions amb els coneixements previs, els interrogants inicials i les hipòtesis plantejades anteriorment. <p>Comprovació de la comprensió</p> <ul style="list-style-type: none"> . Formulació de preguntes de diferent nivell: literals, de reorganització de la informació i interpretatives. <p>Control de la comprensió i solució de les dificultats</p> <ul style="list-style-type: none"> . Recuperar i revisar l'objectiu de la lectura. . Detectar dificultats. . Planificar les accions a dur a terme. . Recuperar altres coneixements i estratègies per resoldre les dificultats de comprensió apreses en altres situacions.
DESPRÉS	<p>Comprovació del grau d'assoliment dels objectius de la lectura</p> <p>Comprovació de la comprensió</p> <ul style="list-style-type: none"> . Preguntes de diferents nivells de comprensió: inferencials i crítiques. <p>Activitats de síntesi</p> <p>Reflexió sobre el procés de comprensió seguit</p>

En una seqüència de lectura guiada el docent disposa de dues eines claus d'intervenció didàctica:

- La **conversa guiada**, ja sigui amb tot el grup classe o en petit grup i parelles a partir de guies de lectura.
- El **modelatge del mestre**. En diferents moments de la lectura s'incorporen petits modelatges del docent per mostrar com ho fa un lector expert per comprendre un text, posant veu al pensament i verbalitzant davant dels alumnes les accions que es duen a terme i aplicant-les.

6. Exemple de lectura guiada (CM)

Text: Vols que et punxi amb un punxó? Revista Cavall Fort, número 1213. Febrer de 2013

6.1. Justificació de la proposta

La proposta que presentem a continuació és una activitat de lectura guiada pensada per a infants de cicle mitjà que tracta el tema dels mecanismes de defensa dels animals.

Cal deixar constància que en aquest cas el text que llegeixen els alumnes és un article, però que la seqüència didàctica que presentem es pot desenvolupar amb qualsevol altre tipus de text. També amb els escrits que apareixen en els llibres de text.

El treball d'aquesta lectura pot haver estat motivada per diferents causes: perquè dins l'àrea de coneixement del medi s'estan treballant els animals vertebrats i/o invertebrats, perquè es treballen animals amb diferents peculiaritats, perquè s'aprofundeix en com ataquen i com es defensen alguns animals... Pot ser també perquè la revista és a la classe com a material complementari, i un infant presenta el text i es decideix fer una lectura guiada per saber-ne més.

La intenció d'aquesta proposta és la de mostrar que el treball de la competència lingüística (en aquest cas vinculada a la lectura) s'ha de treballar des de totes les àrees i no només des de la de llengua. L'objectiu principal és assegurar la comprensió global del text i es vincula amb els tipus d'activitats que es desenvolupen a l'eix de llegir per aprendre. La tasca que es proposa als alumnes és elaborar un text amb les idees més importants de la lectura.

6.2. Objectius

En la proposta següent es tracten objectius de llengua i objectius relacionats amb l'àrea de coneixement del medi:

Objectius de llengua

- Treballar les estratègies de comprensió lectora *abans, durant i després* de la lectura.
- Reestructurar la informació per fer més comprensible el text i facilitar-ne l'escriptura d'un resum.
- Aplicar estratègies de metacognició per regular el procés lector.

Objectius de Medi

- Descobrir com es defensen alguns animals.
- Incorporar lèxic específic del tema.
- Reflexionar sobre com evitar els riscos que pot provocar en les persones topar amb aquest tipus d'animals.

6.3. Continguts

- Participació activa en interaccions amb el grup o mestre derivades de situacions d'ensenyament i aprenentatge, amb respecte per les normes que regeixen la interacció oral (torns de paraula, to de veu, ritme).
- Comprensió de textos expositius senzills.
- Utilització d'estratègies afavoridores del procés de comprensió lectora abans, durant i després de la lectura (planificació, anticipació, identificació de mots, inferències, relació entre fragments, capacitat d'autocorrecció a partir del sentit global, identificació dels signes de tot tipus que formen part del text).
- Elaboració d'un text col·lectiu a partir d'un esquema.
- Comprensió dels nous conceptes relacionats amb el vocabulari específic del tema: espina, urticant, exosquelet i processionàries.

6.4. Competències que es treballen

1. Competència Comunicativa Lingüística i Audiovisual.
5. Competència Metodològica d'Aprenere a Aprenere.
6. Competència Personal d'Autonomia i Iniciativa Personal.

6.5. Material de suport

- Maquinari per projectar el text.
- Mapamundi.
- Suport per recollir les idees principals del text, pot ser la pissarra o una cartolina gran.

6.6. Criteris d'avaluació

- Aplicar estratègies de comprensió: fer hipòtesis, fer connexions, fer preguntes, detectar paraules difícils de comprendre i deduir-ne el significat...
- Participar activament en la conversa guiada, aportant reflexions, exemples, evidències...
- Produir un text nou que reculli les idees més importants del text.
- Relacionar les característiques morfològiques d'alguns animals i els mecanismes de defensa envers els seus depredadors.
- Explicar alguna de les estratègies o procediments que s'ha aplicat per entendre el text.

6.7. Desenvolupament de l'activitat

6.7.1. Preparació per part del docent

Tria i anàlisi del text

El text ha estat triat per les raons següents:

- El text apareix a *Cavall Fort*, que és una revista per a lectors a partir de 9 anys, per tant, amb temàtiques vinculades a les necessitats i interessos dels infants tant de cicle mitjà com de cicle superior. És un text de fàcil accés per als centres educatius.
- El tema dels animals i, en concret, dels animals que tenen característiques peculiars (amb espines) connecta amb els desitjos d'aprendre dels nens i nenes d'aquestes edats. Els subtemes que se'n deriven (animals depredadors, animals verinosos, ubicació geogràfica, característiques del seu hàbitat...) poden ajudar a ampliar-ne la informació i el coneixement.

Anàlisi del text:

- Té una estructura adequada i disposa de diferents tipus de suport que faciliten la comprensió: títols, subtítols, paraules destacades amb colors diferents...
- És un text coherent i està ben organitzat internament. Cada paràgraf ens dóna informació sobre un animal i en cadascun hi ha paraules o frases escrites amb un altre color que ens aporten alguna informació que l'autor ha volgut destacar per algun motiu: per assenyalar una idea principal, una paraula de vocabulari específic del tema...
- La imatge és potent. Són fotografies reals dels diferents animals en situació d'atac, de manera que reflecteixen les seves característiques morfològiques en acció.
- Té una llargada adequada per als infants d'aquestes edats.
- El text suposa un repte assumible per als infants, tot i que s'haurà de fer un treball durant la lectura per identificar i aclarir les paraules que no s'entenen.

Planificació de les ajudes que proporcionarà el docent a partir de l'anàlisi del text:

El docent ha de preveure tots aquells aspectes del text que poden oferir dificultats i, un cop analitzats i tenint en compte el nivell lector o nivells lectors del grup, caldrà decidir la intervenció docent que es durà a terme (les pauses, les preguntes, el material complementari que cal aportar...).

- El títol del text està relacionat amb un petit fragment de la cançó "La lluna, la pruna", que és força coneguda pels infants i que pot servir perquè facin diferents tipus de connexions en les converses.
- Les imatges porten bafarades, on els animals diuen coses relacionades amb algunes de les seves característiques. Aquestes bafarades contenen un tipus de llenguatge irònic que pot servir per motivar la lectura abans de llegir.
- Per comprendre el text, els infants necessiten saber alguns dels conceptes que apareixen: depredador, vertebrat, invertebrat... També apareixen paraules complexes tant pel seu significat com per la seva estructura: exosquelet, peus ambulacrals, urticants i processionàries. Haurem de tenir en compte estratègies de descodificació com la relectura i també hauríem de facilitar estratègies per conèixer el significat d'aquestes paraules a partir de l'anàlisi de la seva estructura.
- Com que el text informa d'on viuen aquests animals, seria convenient tenir a l'abast un mapamundi per anar trobant els llocs geogràfics que ens citen.

- La pròpia estructura del text marca les aturades a realitzar durant aquesta lectura guiada, ja que cada paràgraf parla d'un animal. En acabar la lectura del paràgraf, es pot iniciar una conversa amb el grup per destacar la informació més important.
- Cada paràgraf va acompanyat de la imatge de l'animal en situació de defensa. L'observació d'aquestes imatges pot ajudar a interpretar el text i el lèxic específic que hi apareix.

6.7.2. Abans de la lectura

Per fer aquesta activitat comentarem als infants que farem una lectura guiada d'un text. Recordarem altres lectures que hem fet seguint aquest tipus de lectura perquè es puguin representar la tasca.

Definició de l'objectiu de lectura

Es compartirà amb el grup l'objectiu de la lectura:

Llegirem per aprendre coses sobre els animals que hi ha fotografiats. Després de llegir haurem de poder relacionar el contingut del text amb el títol i haurem de fer un text que expliqui les coses més importants que hem après.

També aprendrem a relacionar les idees mentre estem llegint perquè ens sigui més fàcil fer el resum del text en acabar de llegir-lo.

Proposem fer una presentació digital del text. En un inici taparem tot el text i només deixarem destapat el títol per tal de poder **fer hipòtesis i crear expectatives** sobre el que vindrà més endavant.

Es pot treballar en gran grup a partir de les preguntes següents:

- *Què és un punxó i per a què serveix?*
- *De què pot parlar el text, per què? (es tractaria de donar raons, explicar indicis...).*

En segon lloc presentarem el text sencer, també de manera digital, perquè els infants es fixin en les imatges. En veure-les poden **verificar les hipòtesis** formulades durant el treball a partir del títol. Llegirem el nom dels animals i es pot fer un treball a partir de preguntes com (**activació de coneixements previs**):

- *Per què ensenyen les espines, les punxes?*
- *Quins poden ser els seus atacants/depredadors?*
- *Quin podria ser el seu hàbitat?*
- ...

Aprofitaríem també per llegir plegats el subtítol, anar verificant hipòtesis i **aclarir el significat de paraules** com *depredadors* i *pèls urticants*, ja que surten en aquest apartat i són importants per accedir a la comprensió total del text. L'estratègia per a fer-ho pot ser a partir de la formulació d'hipòtesis per part dels infants i la posterior verificació. També es pot fer una inferència a partir de la paraula "armats".

Els donarem el text (ensenyarem la revista i la secció on es troba) en format paper perquè cadascú en tingui una còpia individual i els direm que llegiran per saber què vol dir el títol, per ampliar la informació i el coneixement sobre els animals que apareixen en el text, i per elaborar un text col·lectiu a partir de les idees més importants del text.

6.7.3. Durant la lectura

Anirem fent aturades cada vegada que llegim un paràgraf relacionat amb un animal. La seqüència que es seguirà al llarg de la lectura serà sempre la següent:

1. Els nens i nenes taparan la part de la pàgina que no han de llegir amb un paper blanc. Llegiran en silenci el fragment que vagi dient la mestra. Detectaran les paraules de vocabulari que no coneguin.
2. Un cop llegit cada fragment es farà una posada en comú per compartir les paraules que els dificultaven la comprensió i, posteriorment, la mestra ajudarà a fer hipòtesis, a comprovar les fetes anteriorment, a fer preguntes, a fer inferències, a relacionar les idees...
3. Després de llegir el fragment, es completarà un esquema, primer col·lectivament i després per parelles, que relacioni les idees principals. La pregunta que ens pot ajudar a fer l'esquema és: COM ES DEFENSEN ELS ANIMALS?

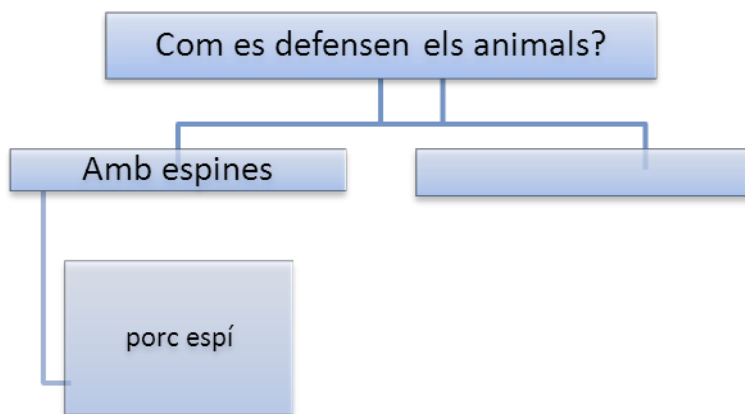
Lectura del paràgraf 1: el porc espí

Exemples d'intervenció docent:

- *Què vol dir rosegador?* (pregunta de connexió amb el que jo sé)
- *Quins rosegadors coneixeu?* (connexió amb el que jo sé)
- *Quins podrien ser els seus depredadors?* (formulació d'hipòtesis)
- *Què són les espines del porc espí?* (comprensió literal)
- **Pregunta clau:** *Com es defensa el porc espí?*

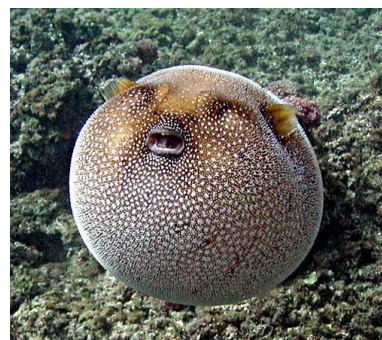
Inici d'un esquema:

Lectura del paràgraf 2: el peix eriçó

Exemples d'intervenció docent:

- *Què vol dir que les espines queden perpendiculars a la superfície del cos?* (pregunta per realitzar una inferència).
- *Què vol dir diàmetre?* (connexió amb el que jo sé).
- *Quins podrien ser els seus depredadors?* (formulació d'hipòtesis).
- **Pregunta clau:** *Com es defensa el peix eriçó?*

Continuem l'esquema: Però abans recapitem: fins ara el text ens ha parlat del porc espí. Què té en comú amb el peix eriçó? Els podem posar junts a sota d'espines? (deixem que els infants participin).

- *Què tenen de diferent? Un viu a la terra i l'altra al mar, però per defensar-se utilitzen la mateixa arma: les espines.*
- *Si haguéssim de fer un text del més important del que hem llegit fins ara que contestés la pregunta que ens hem fet al començament, com seria? Us ho podeu parlar entre vosaltres.*
- Després es pot demanar a alguna parella que digui en veu alta com seria l'inici del text que han de fer en acabar la lectura.

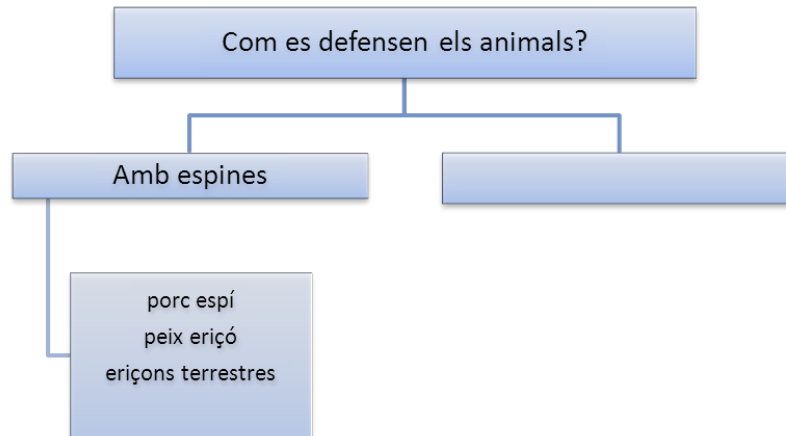
Lectura del paràgraf 3: els eriçons terrestres

Exemples d'intervenció docent:

- *Quines dues espècies d'ericons existeixen a Catalunya?* (pregunta de comprensió literal).
- *Quins poden ser el seus depredadors?* (formulació d'hipòtesis).
- **Pregunta clau:** *Com es defensen els eriçons terrestres?*

Continuem l'esquema. Es pot deixar que siguin els alumnes que parlين i decideixin si aquest animal pot anar amb els altres.

Lectura del paràgraf 4: les garotes o eriçons de mar

Exemples d'intervenció docent:

- Què vol dir *invertebrats*? (deducció del significat d'una paraula a partir de l'anàlisi de les seves parts).

*Ara us mostraré què faig jo per deduir el significat d'una paraula que no sé. Primer em miro la paraula per veure si en puc reconèixer algun fragment. Amb la paraula *invertebrats* en puc fer dos trossos: *in* + *vertebrats*. Ara penso si sé què volen dir aquestes parts. **In-** és una partícula que podem trobar a moltes paraules: *incòmode*, *inútil*, *inimaginable*... vol dir el contrari. Una cosa que és *inútil* vol dir que no és *útil*, una *cadira incòmoda*, vol dir que no és *còmoda*...*

*Ara torno a la paraula *invertebrat*, deu voler dir que no és *vertebrat*. I què vol dir **vertebrat**? Això ja ho hem estudiat, és un tipus d'animal que tenen esquelet. *Vertebrat* deu venir de *vèrtebra* i les *vèrtebres* són els ossos que formen la columna vertebral (mostra la columna vertebral), per tant, *invertebrat* deu voler dir que no tenen esquelet, ni columna vertebral.*

- Quins altres *invertebrats* coneixeu? (connexió amb el que jo sé).
- Què vol dir *exosquelet*?
- Tornem a trobar una paraula difícil. Farem el mateix que hem fet amb la paraula *invertebrat*. Qui recorda què hem fet?

(es deixa que participin els alumnes)

Molt bé, aquesta paraula també es pot separar. Per una banda "exo" i per l'altra "esquelet". Quina coneixeu? ... esquelet. Són els ossos que hi ha a l'interior dels cossos dels animals vertebrats, oi?

*Ara us diré què vol dir "exo" i vosaltres m'haureu de dir què us sembla que vol dir *exosquelet*. "Exo" vol dir a la part de fora, extern...*

Ara buscarem aquesta paraula al diccionari a veure si el que hem deduït és cert!

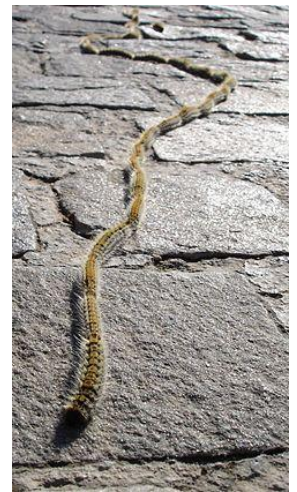
- *I peus ambulacrals? (formulació d'hipòtesis).*
- *Per què es diuen també eriçons? (comprensió inferencial).*
- *Quins podrien ser els seus depredadors? (formulació d'hipòtesis).*
- **Pregunta clau:** *Com es defensen les garotes o eriçons de mar?*

Continuem l'esquema. Es pot deixar que siguin els alumnes que parlin i decideixin si aquest animal pot anar amb els altres. Farem una recapitulació a partir de l'esquema que s'ha anat construint a la pissarra: *Fins ara hem vist 4 animals. Quins són? Com es defensen? On viuen?*

Lectura del paràgraf 5: les erugues

Exemples d'intervenció docent:

- *Què són les larves, els insectes lepidòpters, els pèls urticants? (connexió amb el que jo sé, fer inferències).*
- *Algú ens podria explicar la transformació que pateixen algunes espècies de papallones? (connexió amb el que jo sé).*
- *Algú ens podria dir si ha vist alguna vegada erugues d'aquesta mena i on? (connexió amb el que jo sé).*
- *Quins podrien ser els seus depredadors? (formulació d'hipòtesis).*
- **Pregunta clau:** *Com es defensen les erugues?*

Es proposa que els alumnes reflexionin si podem posar les erugues a sota de les espines. Haurem d'iniciar una nova branca a l'esquem: al costat d'espines haurem de posar... (deixem que els alumnes ho busquin al text)

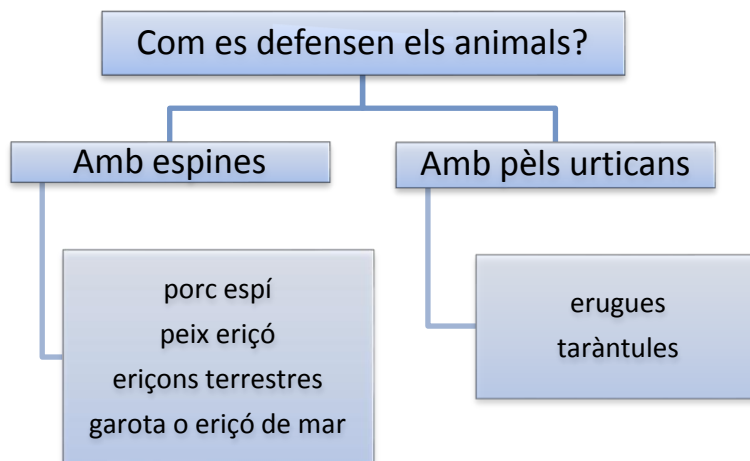
Lectura del paràgraf 6: les taràntules

Exemples d'intervenció docent:

- *Com és la manera d'atacar de les taràntules? (comprensió literal).*
- *Les podem trobar a prop nostre? On viuen? (comprensió literal).*
- *Et fan por, per què? (connexió).*
- *Quins poden ser els seus depredadors? (formulació d'hipòtesis).*
- **Pregunta clau:** *Com es defensen les taràntules?*

Completem l'esquema

6.7.4. Després de la lectura

Producció del text

Es pot fer un text col·lectiu o per parelles (en funció del nivell dels alumnes) a partir de l'esquema que s'ha construït col·lectivament.

Es tracta de reorganitzar les idees en funció de l'objectiu de la lectura: Com es defensen els animals?

Comprovació de l'assoliment de l'objectiu de la lectura

- Hem descobert de què tractava el títol? La nostra hipòtesi inicial era encertada?
- Hem après algunes característiques sobre com es defensen alguns animals?

A continuació **parlarem del text que hem llegit:**

- Parlem de l'estructura i característiques del text.
- Compartim idees noves que hem après.

També reflexionarem sobre el procés que hem seguit a l'hora d'elaborar el text (**reflexió metacognitiva**).

- Us ha costat entendre aquest text?
- Com hem llegit el text?
- Què hem fet per fer l'esquema?
- Ens ha anat bé tenir un esquema per fer el text?
- ...

Altres activitats

- Un cop sabem com es defensen els animals, amb espines i pèls urticants, penseu si això pot ser perillós per a les persones. Quins consells donaríeu per evitar-nos problemes?
- Ubicar en el mapamundi el lloc on viuen els diferents animals tractats al text.

6.8. AVALUACIÓ

L'avaluació d'aquesta activitat està estretament lligada a la participació dels alumnes en l'activitat de lectura col·lectiva.

Es valorarà també:

- la producció del text nou,
- els coneixements nous adquirits propis de l'àrea d'aprenentatge,
- la verbalització per part dels infants de les estratègies de metacognició que han anat sorgint.

Pel que fa a la producció del text es tindrà en compte:

- si recull tota la informació de l'esquema,
- l'ús de connectors per relacionar les idees de l'esquema,
- l'ús del lèxic específic,
- ...

7. Exemple de lectura guiada (CM)

Text: SOS! Em fa vergonya! Revista Cavall Fort, número 1198. Juny de 2012.

7.1. Introducció

La proposta que presentem: *Sos! Em fa vergonya!* és una activitat de lectura guiada d'un text discontinu que es podria treballar en una de les sessions de tutoria que fa l'alumnat de CS i que pot donar peu a parlar sobre el tema de la vergonya, que és una emoció que molts preadolescents senten.

El text permet accedir a continguts dels quals sovint no es parla a les classes, però que tenen molt a veure amb el dia a dia dels infants d'aquesta edat. Fent lectures guiades amb aquest contingut, estimulem els alumnes a reflexionar, comunicar, i millorar les emocions i les habilitats socials que seran importants per al seu desenvolupament posterior. A més, el text permet parlar de sentiments personals i compartir-los amb els companys i els docents. D'aquesta manera, estem desenvolupant la competència comunicativa lingüística i la competència personal.

7.2. Objectius

En la proposta següent es detallen els objectius lligats a l'àrea lingüística i ala competència d'autonomia i iniciativa personal.

Objectius de llengua:

- Aplicar les estratègies de comprensió lectora *abans, durant i després* de la lectura, posant especial èmfasi en les metacognitives.

- Conèixer les característiques d'un text discontinu i identificar els gèneres textuais que s'hi presenten.
- Enriquir el lèxic a partir del camp semàntic de les emocions, incorporant expressions amb sentit figurat.
- Aprofundir en els connectors.
- Produir un text expressant emocions i sentiments personals.

Objectius d'educació per al desenvolupament personal i la ciutadania:

Aprendre a ser i actuar de forma autònoma:

- Identificar, acceptar críticament i construir la pròpia identitat, desenvolupant l'autoestima i tots els àmbits de la personalitat.
- Desenvolupar mecanismes d'autoregulació de les pròpies emocions i de la pròpia conducta, habilitats emocionals i de comunicació assertiva en les relacions personals i de grup, mostrant actituds empàtiques, solidàries i assertives.

Aprendre a conviure i a ser ciutadans i ciutadanes en un món global:

- Desenvolupar la capacitat d'escoltar i d'exposició argumentada de les pròpies opinions i respecte per les dels altres.

7.3. Continguts

- Participació activa en interaccions amb el grup o mestre derivades de situacions d'ensenyament i aprenentatge, amb respecte per les normes que regeixen la interacció oral (torns de paraula, to de veu, ritme).
- Comprensió de textos discontinus sobre temes personals.
- Utilització d'estratègies afavoridores del procés de comprensió lectora abans, durant i després de la lectura (planificació, anticipació, identificació de mots, inferències, relació entre fragments, capacitat d'autocorrecció a partir del sentit global, identificació dels signes de tot tipus que formen part del text).
- Ampliació del lèxic específic sobre el tema.
- Reflexió sobre els moments en què sentim vergonya i què podem fer per resoldre'ls.
- Identificació dels trets d'identitat i dels interessos personals i dels altres.
- Expressió de les emocions pròpies i autoregulació de la conducta, desenvolupament de l'autoestima.

7.4. Competències que es treballen

1. Competència comunicativa lingüística i audiovisual.
5. Competència metodològica d'aprendre a aprendre.
6. Competència personal d'autonomia i iniciativa personal.
8. Competència de conviure i habitar el món. Competència social i ciutadana.

Competències bàsiques de llengua catalana

Competència 1. Llegir amb fluïdesa per comprendre textos de la vida quotidiana.

Competència 2. Aplicar estratègies de comprensió per obtenir informació, interpretar el contingut i el propòsit de lectura.

Competència 6. Produir textos de tipologies diverses amb lèxic i estructures que s'adeqüin al tipus de text i al destinatari.

Competència 10. Interactuar en situacions en les quals intervé més d'un interlocutor, utilitzant estratègies que afavoreixin la comunicació oral.

7.5. Material de suport

- Text [SOS! EM FA VERGONYA!](#) Cavall Fort núm. 1198, juny 2012. Un text per a cada alumne.
- Projector o pantalla PDI, on es reproduïxi el text en color.
- Cartolines amb diferents sigles per descobrir-ne el significat.
- Cartolines amb frases fetes relacionades amb estats d'ànim o situacions.

7.6. Criteris d'avaluació

- Aplicar algunes estratègies treballades col·lectivament en lectures individuals.
- Identificar l'estructura d'un text discontinu.
- Participar de manera activa en l'activitat de lectura compartida.
- Reconèixer, acceptar i respectar les característiques pròpies i les dels companys i companyes.
- Argumentar i defensar les pròpies opinions desenvolupant habilitats de comunicació assertiva.
- Mostrar interès per compartir les emocions amb els companys i docents.
- Produir un text escrit que expressi emocions.

7.7. Desenvolupament de l'activitat

7.7.1. Preparació per part del docent

Tria del text i anàlisi del text

El present text s'ha escollit tot considerant els motius següents:

- El contingut té molt a veure amb la vida dels infants d'aquesta franja d'edat.
- El text permet adquirir coneixements sobre l'emoció de la vergonya, reflexionar sobre les maneres de superar-la i enriquir-se mútuament compartint les situacions amb els companys.
- El text permet conèixer i reconèixer una estructura textual expositiva discontinua.
- El text s'acompanya de fotografies i grafismes que il·lustren part del contingut de manera visual, facilitant així la comprensió lectora a partir de la lectura de la imatge.
- A partir d'aquest text es poden fer propostes de millora de l'expressió escrita a partir de parlar de les emocions.

Anàlisi del text i intervenció docent

Lèxic i estructures morfosintàctiques

- Camp semàntic de les emocions i en concret de la vergonya. Paraules de les quals caldrà assegurar el coneixement del significat: fondre, goseu, empipa, incomoda, vergonya, tímidesa, feliços, confiança, habilitats socials, quequejar...
- Expressions i frases fetes: suor freda, de cop i volta, ser el centre d'atenció, quedar-se en blanc, no estar "a l'altura" de les circumstàncies...
- Pararem atenció als connectors que uneixen una frase amb l'altra: naturalment, però, llavors, això, si, a més, quan...
- Respecte a les estructures ens fixarem en aquelles que ens permeten expressar emocions en primera persona del singular: jo tinc..., a mi em fa..., em fa...

Format en què es presenta el text

- El text està inserit dins la secció de la revista Cavall Fort, titulada *La finestra*.
- Els tipus de lletra, la composició tipogràfica i els colors el fan molt atractiu per als infants d'aquesta edat.
- Presenta una estructura discontinua on es poden distingir **diferents parts**. Té molta similitud amb el text parlat.
 - La primera part està constituïda pel títol i el subtítol, que es presenten amb una font diferent que la resta, expressats en forma de preguntes.
 - Una part important del text és l'expressió de diferents infants que expliquen què els fa sentir vergonya. Aquests textos estan entre cometes i van signats.
 - En un text breu s'explica quines manifestacions produeix en el cos el fet de tenir vergonya.
 - Hi ha dos textos emmarcats amb una línia gruixuda i discontinua que presenten dues situacions habituals en què és normal sentir vergonya. Al costat s'adhereixen notes amb un clip, que expliquen què es pot fer en aquestes situacions.
 - En un altre text emmarcat s'explica quan tenim vergonya.
 - L'explicació del que és la vergonya és al final. En aquest apartat ens expliquen què és la vergonya a partir d'un text conversacional, una entrevista a un expert.

D'aquesta manera, sembla que l'autora convida al lector a veure que la vergonya és una emoció que senten moltes persones i que és una emoció corrent. Sembla convidar a fer primer una reflexió sobre la pròpia vergonya, per després oferir solucions.

- El text va acompanyat d'il·lustracions que fan més explícit el text. Les il·lustracions interactuen amb elements del llenguatge del còmic, com, per exemple, diferents tipus de bafarades, línies cinètiques, símbols...
- Al final hi ha una recomanació bibliogràfica que convida el lector a ampliar coneixements.

Informació que ofereix el text

- Què és la vergonya?
- Quines coses ens fan vergonya? Què tenen en comú?
- Com es manifesta?

- Per què sentim vergonya?
- Què podem fer superar la vergonya?

Planificarem la lectura guiada tenint en compte els diferents tipus de text que s'hi presenten, per tant, es plantejarà una lectura fragmentada per poder treballar els aspectes textuais i lingüístics propis de cada gènere textual. A cada fragment s'aprofundirà en el contingut amb l'ajuda de preguntes que portin els alumnes a aplicar estratègies de comprensió, ja que la lectura guiada té com a objectiu l'ensenyament de les estratègies de lectura en els diferents moments del procés lector.

7.7.2. Abans de la lectura

Per fer aquesta activitat comentarem als infants que farem una lectura guiada d'un text. Recordarem altres lectures que hem fet seguint aquest tipus de lectura perquè es puguin representar la tasca.

Creació d'expectatives i activació de coneixements previs

El docent proporciona, si és possible, un Cavall Fort per a cada alumne i els demana que hi facin un cop d'ull.

Els alumnes es miren el text un minut i a continuació el mestre els fa preguntes, tot creant expectatives i intentant fer connexions amb la vida.

- De què tractarà aquesta lectura?
- Què hi diu al títol?
- Què creieu que vol dir SOS?⁴
- Algú de vosaltres ha sentit mai vergonya? Per què? Quan?

Observació del text

- Com està organitzada la informació?
- Qui paper hi juguen els diferents tipus de lletra? I els requadres?
- Quina funció tenen les diferents il·lustracions?
- Què creieu que ens explicarà?
- Per què hi ha aquesta separació per colors?
- Quin creieu que és el text més objectiu? Per què?
- Quin és el més subjectiu? Què us ho fa dir?

Definició de l'objectiu d'aprenentatge

Llegirem aquest text per saber més coses sobre una emoció que vivim tots en un moment o altre de la nostra vida, la vergonya. Això ens permetrà entendre'ns millor.

⁴ SOS és el senyal de socors més utilitzada internacionalment. Es va començar a utilitzar a principis del segle XX. Va ser aprovada durant una conferència internacional a Berlín el 1906. Es va triar aquesta representació ja que podia ser radiada fàcilment usant el codi Morse, amb una successió de tres polsos curts, tres llargs i tres curts (... --- ...), i també a causa de la simplicitat, ja que és menys probable que es perdi o hi hagi interferències.

També el llegirem per aplicar estratègies de comprensió lectora.

Definició de la tasca

Fixar-nos en com està escrit perquè després escriurem sobre la vergonya.

7.7.3. Durant la lectura

Anirem llegint per fragments i fent aturades.

1. Ordre en què proposem llegir el text:

- Llegirem primer el títol i el subtítol.
- Després els textos remarcats amb una línia discontinua i el text adjuntat amb un clip.
- A continuació l'apartat titulat: *Què és la vergonya?*
- Finalment, les expressions dels infants que han escrit quan senten vergonya i l'apartat de bibliografia.

2. La seqüència didàctica que proposem és:

Donar un temps per llegir en silenci un apartat. Un cop llegit en silenci, s'establirà una conversa a partir d'unes preguntes que tenen la finalitat d'aprofundir sobre el contingut i la manera sobre com hi hem accedit.

I així es farà un apartat darrere l'altre.

Finalment, es farà una lectura en veu alta per part de la mestra, excepte l'apartat on diferents infants expliquen què els fa vergonya, que es distribuiran perquè cadascú en llegeixi un, i així tindran un referent per quan hagin de fer el seu text.

A continuació proposem les aturades que faríem i algunes preguntes d'exemple per guiar la conversa.

Aturada 1. Llegim el títol, el subtítol i la primera imatge

Preguntes de comprensió lectora

- *Quines sigles coneixeu que, com SOS, tinguin significat?* (E. connexions).
- *Per què hi ha dues admiracions en el títol?* (E. inferència).
- *Què vol dir fondre en el subtítol?* (E. inferència).
- *Què vol dir ens empipa?* (E. inferència).
- *Quan t'has sentit realment empipat? Per què?*
- *Quina situació t'ha fet sentir més vergonya?* (E. connexions).
- *Qui és l'autora d'aquest text?* (C. literal).
- *Com es diu la secció on està escrit aquest article?* (C. literal).
- *Quines situacions no viurem quan ja dominem la vergonya?* (E. inferència).
- *Com notes que un amic o amiga té vergonya?* (E. connexions).
- *Imagina't un dia que hagis sentit una suor freda. Què et passava?* (E. Visualització/Connexions).

Preguntes sobre el funcionament de la llengua

- Per què el títol té aquesta lletra tan especial? Sabries fer una frase amb: Em voldria fondre quan...
- Pots fer una frase amb la paraula no goso. Per exemple: Jo no goso cridar a un amic...
- Quequejar és el nom d'una onomatopeia. Saps que és una onomatopeia? En coneixes altres? Quines?

Aturada 2. Des de "Digues..." fins a "...que ens sortirà bé!"

Preguntes de comprensió lectora

- En aquest text hi ha dos apartats. Què explica cada un?
- Quin esquema faries si ho haguessis d'explicar en dues paraules? (Exemple: fet- solució).
- Per què a l'Aniol li fa vergonya que li preguntin a classe? (C. inferencial).
- Pots imaginar-te l'Aniol volant? Què s'estalviaria? (E. visualització).
- Quins consells li dóna l'autora de l'article a l'Aniol? (C. literal).
- I tu, quins consells li donaries? (C. opinió).
- L'esforç sempre val la pena, hi estàs d'acord? Per què? (C. opinió).

Preguntes sobre el funcionament de la llengua

- Per què la frase "Digues, quina és l'arrel quadrada de 144" està escrita entre guions? (E. hipòtesi).
- Glups! És una onomatopeia que significa vergonya, preocupació, error..., en pots dir d'altres? (Establir relacions).
- Ser el centre d'atenció. Com ho pots dir d'una altra manera? (Buscar expressions similars).
- Fixem-nos ara en els connectors del fragment que té el clip. Quin són? Marca'ls amb color. Quina funció fan en el text?
- Què vol dir quedar-se en blanc? (E. inferència).
- T'has quedat mai en blanc? Quan? (E. connexió).
- Saps altres expressions o maneres de dir?

La mestra anotarà a la pissarra les expressions que han sorgit a la lectura i les que diguin els nens i nenes.

Aturada 3. "Quan tenim vergonya..." fins "...per tant?!"

Preguntes de comprensió lectora

- Llegeix el títol de l'apartat? De què parlarà el text? (E: formulació d'hipòtesis).
- Què tenen en comú els moments en què podem sentir vergonya? (C. literal).
- Ho has encertat? (Comprovació d'hipòtesi).
- Quin consell dóna l'autora de l'article per no sentir vergonya? (C. literal).
- En aquest text hi ha tres parts molt diferenciades. Comparteix-les amb el teu company de taula. Heu coincidit? Marca-les amb un llapis.

Preguntes sobre el funcionament de la llengua

- Per què "a l'altura" està en cursiva i entre cometes?
- De quina paraula bé incomoda? Què vol dir? (E. Inferència).
- No n'hi ha per tant! Pensa una frase amb aquesta expressió

Imatge: Escola Vilademany
(Aiguaviva, Girona)

"Em fa vergonya exposar alguna cosa davant de molta gent, però quan acabo ja no me'n fa tanta i voldria repetir-ho."

Adrià 11 anys, Sarrià de Ter

que li escaigui al teu company de taula i li dius
(Aplicació estructura).

Aturada 4. Des de “Auxili!” fins a “...en altres ocasions...”

Preguntes de comprensió lectora

- *Llegeix el títol de l'apartat? De què parlarà el text?* (E. formulació d'hipòtesis).
- *En aquest text hi ha dos apartats. Què explica cada un?* (E. recapitulació).
- *Quin esquema faries si ho haguessis d'explicar en dues paraules?* (Reorganitzar la informació).
- *Què li feia vergonya a la Gemma?* (C. Literal).
- *Quin consell li dona l'autora de l'article?* (C. Literal).
- *Quines coses has fet tu per fer amics? Comenta-les al teu company/a de taula i que ell et comenti com ho ha fet ell* (E. connexió).

Un dels secretaris de la classe recollirà les diferents maneres de fer amics i en farem la llista entre tots. Això ens ajudarà a tenir més habilitats socials.

- *Has encertat amb la hipòtesi que t'has plantejat a l'inici d'aquest apart del text? Per què?* (Comprovació d'hipòtesis)

Preguntes sobre el funcionament de la llengua

- *A la Gemma, 10 anys, li va passar. En aquesta frase hi ha unes comes explicatives. Saps formular frases com aquesta? Pensa'n una i comenta-li al teu company i que ell et digui la seva.* (E. aplicació).
- *En el text emmarcat en blanc hi ha molta utilització de pronoms febles. Pots subratllar en vermell les paraules que en contenen?*
- *Ara intenta aplicar el pronom a un altre verb. Ex. entrenant-vos-hi , afegir-vos-hi.* (Aplicació).

Aturada 5. Des de “Què és la vergonya?” fins a “...senyor Fossas”.

Preguntes de comprensió lectora

- *Llegeix el títol de l'apartat? De què parlarà el text?* (E. Formulació d'hipòtesi).
- *Quina forma té aquest text?* (Tipus de text: entrevista).
- *Per què aquest fragment té una introducció? Què s'hi explica?*
- *Quines diferències té aquest text respecte als altres fragments de l'article?* (Anàlisi de l'estructura).
- *Com ens fa sentir la vergonya?* (C. literal).
- *Tothom té la mateixa quantitat de vergonya? De què depèn?* (E. inferencial).
- *Quina diferència hi ha entre vergonya i timidesa?* (E. recapitular i comparar).
- *Tenir vergonya és positiu o negatiu?* (E. inferència).
- *Què li preguntaries tu al Sr. Fossas?* (E. fer-se preguntes).
- *Això no ens convé! Quines coses no et convenen a tu?* (E. connexió).
- *Imagina't tot allò que et fa sentir feliç, al contrari de quan tens vergonya?* (E. visualització).
- *Què aconsella el Sr. Fosses per “vèncer” la vergonya?* (C. literal).
- *Què vol dir habilitats socials? Quines habilitats socials tens?* (E. connexions).
- ...

Preguntes sobre el funcionament de la llengua

- *Quina mena de text és aquest fragment?*
- *Com es distingeix la pregunta de la resposta?*
- *Per què la paraula “vèncer” està entre cometes?*

Aturada 6. Des de “...si voleu llegir més...” fins al final.

Preguntes de comprensió lectora

- *Quin dels llibres que ens recomanen són novel·les i quins no? (E. inferència).*
- *Com ho has fet per saber-ho? (Reflexió- inferència).*
- *Podem buscar informació sobre el tema en altres formats? On? (E. Connexions).*
- *Voldràs buscar-ne més? Per què? (E. connexions).*

Aturada 7. Des de “... davant dels adults o dels nens...” fins a “Adrià 11 anys, Sarrià de Ter”

Ara llegireu aquest fragment i us fixareu molt bé com estan escrits perquè, quan acabem, escriurem situacions en les quals tinguem vergonya.

Aquest apartat el farem al final per poder establir una discussió col·lectiva i una posada en comú dels moments en què els alumnes tenen vergonya. Així col·laborarem a un millor coneixement del grup classe i de l'alumnat entre ells.

Preguntes de comprensió lectora

- *Quants apartats té aquesta part de la lectura? Quins són? (C. literal).*
- *A què es refereixen els apartats? (E. inferència).*
- *A tu què et fa més vergonya, i què te'n fa menys? (E. connexió).*
- *Amb quin dels fragments et trobes més identificat? Per què?*

Preguntes sobre el funcionament de la llengua

- *De quantes maneres han començat a escriure els nens i nenes? (Jo tinc... A mi em fa... Em fa...).*
- *Pensa que després escriuràs situacions en les quals has tingut o tens vergonya. Finalment ho explicaràs a tot el grup classe. (E. connexions).*

7.7.4. Després de la lectura

La mestra llegirà tot el text per consolidar la comprensió i oferir, indirectament, un bon model de lectura expressiva.

Compartir o reflexionar: parlem del text

- *Quan ja s'ha acabat de llegir el text, parlarem conjuntament sobre les estratègies que s'han utilitzat per comprendre el text i sobre el procés seguit.*
- *Ens ha anat bé llegir fragment a fragment en silenci i anar parlant sobre allò que ens explicava el text?*
- *Quina estratègia creieu que us va més bé per entendre el text?*
- *Què hem après de funcionament de la llengua que no sabíem?*
- *Què hem après sobre l'emoció de la vergonya?*

- Què sabem sobre l'estructura d'aquest text? Quants tipus de text hem llegit diferents?

Comprovació de l'assoliment del propòsit de lectura inicial

Anem a comprovar si hem assolit els objectius que ens havíem plantejat al principi:

- Sabem més coses sobre la vergonya?
- Hem aplicat estratègies de comprensió?
- Sabem més coses de nosaltres mateixos i la vergonya?

Producció d'un text sobre la vergonya

Ara us mostraré què faig jo per planificar-me el text que heu d'escriure sobre la vergonya.

Primer penso, hem llegit molts models, què tenen en comú. A veure en llegeixo alguns:

(La mestra en llegeix dos o tres).

- Tots estan escrits en primera persona: A mi..., Jo..., Em...
- Tots expliquen què els fa vergonya.

Però si només escric això, em quedarà molt curt i ara, després de llegir el text, sé moltes coses de la vergonya. Penso que al text podria posar també com em sento quan tinc vergonya i quina reacció té el meu cos. Per exemple, a mi primer se m'accelerà el cor, és a dir, em va més de pressa i després em poso vermella. De vegades, quan començo a parlar, la veu em surt una mica tallada. Tot això ho posaré. També miraré quan estigui escrivint si hi ha alguna expressió o frase feta que m'ajudi a explicar-me millor.

Ara tinc clar que escriuré què em fa vergonya, com em sento i com reacciona el meu cos. Però hem après més coses. Qui em podria dir quins altres apartats podria tenir aquest text...?

De tot el que s'ha treballat podria sortir:

- Per què tinc vergonya?
- Què puc fer per superar la vergonya?

En acabar l'activitat, es pot proposar penjar els textos en un mural. Es pot establir una conversa a partir de les opinions dels alumnes. En aquesta conversa s'ha d'aplicar les normes d'interacció per tal de ser molt respectuosos amb l'opinió dels altres. De la mateixa manera, ens hem d'assegurar que el clima de l'aula sigui molt acollidor perquè els alumnes se sentin amb confiança per expressar-se i opinar sobre les emocions i els sentiments, tant els propis com els dels altres.

Activitats ampliació

- Podem fer un recull de frases fetes i maneres de dir (annex).
- Podem fer un recull sobre articles que parlin d'altres emocions i parlar-ne a l'hora de tutoria.
- Podem fer un recull de sigles que tinguin significat com SOS.

7.8. Avaluació

L'avaluació d'aquesta activitat està estretament lligada a la participació dels alumnes en l'activitat de lectura col·lectiva. També ha d'estar vinculada amb els criteris d'avaluació que s'han establert.

Pel que fa al procés de comprensió

- Aplicació de les estratègies de comprensió (resposta a les preguntes que ha plantejat l'ensenyant durant el procés lector).

- Verbalització per part dels infants de les estratègies de metacognició que han anat sorgint. Reflexió sobre quines estratègies els han ajudat més a entendre el text.

Pel que fa a la participació en la conversa

- Emissió de judicis de valoració crítics i respectuosos amb la diversitat de maneres d'expressar l'emoció de la vergonya.

Pel que fa a la producció del text es tindrà en compte:

- Recull de tots els apartats que ha de tenir el text.
- Aplicació d'algunes de les normes de funcionament de la llengua treballades en la lectura: lèxic específic, maneres de dir, ús de la primera persona, ús de connectors...

Pel que fa al que han après sobre el tema:

Es podria proposar una activitat d'autoavaluació: escriure en un full

Què he après sobre la vergonya?	Què he après sobre la meva vergonya?

7.9. Material complementari per a l'activitat

Sigles i acrònims per utilitzar, si cal, com a referents visuals:

AVE	CAT	CCOO
ATS	RAC	MACBA
AMPA	ONCE	MNAC
BOE	MEC	NIF
CCRTV	IES	PC
CD	SA	ONU
DNI	SL	OTAN
FMI	UEFA	ONG
ISBN	R+D	OBC
CAT	SS	
CNT		

Frases fetes o maneres de dir que tenen a veure amb la personalitat.

qui te boca s'equivoca

parlar per parlar

anar com una moto

parlar com un llibre

no dir més de quatre paraules

deixar algú amb la paraula a la boca

posar el crit al cel

estar de mala lluna

no ser ni carn ni peix

ser un tros de pa

ser un maldestre

ser un cap de trons

ser un cap quadrat

fer dentetes

alegre com unes castanyoles

barallar-se com gat i gos

xerrar com una cotorra

fer el borinot

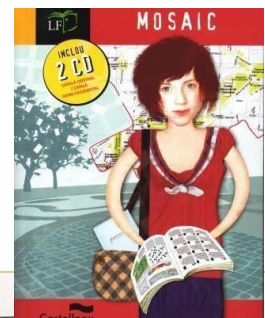
avorrir-se com una ostra

bramar com un ase

tenir el cap ple de pardals

8. Exemple de lectura guiada (CS): De l'Índia a Vilafranca

Text: De l'Índia a Vilafranca. *Mosaic*. Castellnou Edicions. LF. 2008.

SOCIETAT Dimecres 22 de novembre de 2009

De l'Índia a Vilafranca

Els *govindes*, un grup de castellers indis, actuaran a Vilafranca del Penedès

Els *govindes* en una actuació a l'Índia.

Els castellers de Vilafranca del Penedès.

M.B.P. Barcelona

Govindes és el nom que reben les persones que participen en la construcció de castells humans a l'Índia. És a dir, els castellers indis. Els *govindes* construeixen castells que poden fer fins a vuit pisos d'altura.

Els castells són construccions en forma de columnes de persones que pugen les unes a sobre de les altres.

Un grup de *govindes* de Bombai –ciutat de l'Índia amb més de 14 milions d'habitants– va arribar ahir a Barcelona per compartir la seva tradició de fer castells amb colles de Catalunya.

Aquest grup està format per 13 persones, entre les quals hi ha una noia. Les colles castelleres índies s'anomenen *mandals*. Actualment, en aquest país hi ha més de 500 *mandals*.

L'objectiu d'aquest viatge és intercanviar coneixements entre els *govindes* indis i els castellers catalans.

ELS GOVINDES FAN CASTELLS UNA VEGADA L'ANY

Els *govindes*, a diferència de les colles castelleres de Catalunya, només aixequen castells un cop l'any: el dia de la festa d'aniversari del déu Krixna. En aquesta diada, a la plaça central de Bombai es poden reunir més de 40.000 persones.

A l'Índia s'explica que, quan era petit, aquest déu volia agafar l'olla que la seva mare amagava al sostre. L'acte central de la festa consisteix a aixecar un castell i trencar el *handi*, un tipus d'olla de fang, penjada a una gran altura. Aquesta olla –plena de iogurt

o d'una barreja de llet, coco i mantega– representa l'olla que volia agafar Krixna quan era petit.

El *govinda* més jove és l'enxaneta. Té una feina arriscada perquè és el nen que puja fins a la part més alta del castell, i va protegit amb un casc de *taekwondo*.

CASTELLERS I GOVINDES

Els *govindes* i els castellers de Vilafranca faran junts una exhibició en aquesta localitat el proper 8 de desembre. Desitgem que després d'aquesta trobada tan esperada, la relació entre les colles índia i catalana duri molt de temps i es trobin en altres ocasions.

Actuació dels *govindes* a la festa del déu Krixna.

23

8.1 Justificació de la proposta

La proposta que presentem és una activitat de lectura guiada d'un text expositiu vinculat a l'àrea de ciències socials adaptat a les pautes de Lectura Fàcil. Aquesta adaptació permet fer una lectura guiada amb alumnat de cicle mitjà i superior que tingui dificultats lectores o bé tinguin poques oportunitats de contacte amb la llengua vehicular d'aprenentatge, ja sigui per ser d'incorporació tardana o per viure en entorns poc estimuladors de la llengua catalana.

Per aquesta activitat s'ha escollit el text "De l'Índia a Vilafranca" del llibre *Mosaic* (Editorial Castellnou). El text permet accedir a continguts de medi social vinculats a la competència social i ciutadana, però també a continguts específics de la competència comunicativa, concretament lligats a la tipologia textual a partir d'un text expositiu amb l'estructura de notícia. D'aquesta manera, es reforça la competència comunicativa de manera transversal.

8.2 Objectius

En la proposta següent es detallen els objectius lligats a l'àrea lingüística i l'àrea de medi social i cultural:

Objectius de llengua :

- Treballar les estratègies implicades en el procés lector (de lectura i metacognitives).
- Enriquir el lèxic a partir del camp semàntic dels castellers.
- Conèixer l'estructura d'una notícia.

Objectius de Medi

- Descobrir tradicions i costums del país, així com d'altres països.
- Identificar els principals elements dels castells catalans i indis per establir-hi semblances i diferències.

8.3 Continguts

- Participació activa en interaccions amb el grup o el mestre derivades de situacions d'ensenyament i aprenentatge, amb respecte per les normes que regeixen la interacció oral (torns de paraula, to de veu, ritme).
- Comprensió de textos expositius senzills.
- Utilització d'estratègies afavoridores del procés de comprensió lectora abans, durant i després de la lectura (planificació, anticipació, identificació de mots, inferències, relació entre fragments, capacitat d'autocorrecció a partir del sentit global, identificació dels signes de tot tipus que formen part del text).
- Participació activa en activitats de lectura col·lectiva.
- Ampliació del lèxic específic sobre els castells i l'organització del territori.
- Identificació de costums de Catalunya i comparació amb altres costums semblants propis d'altres països.
- Reflexió crítica sobre les creences personals que es tenen dels costums d'altres països amb l'objectiu de fomentar l'educació intercultural.
- Reflexió crítica sobre les mesures de seguretat en les activitats culturals.

8.4 Competències que es treballen

1. Competència Comunicativa Lingüística i Audiovisual.

2. Competència Comunicativa Artística i Cultural.
5. Competència Metodològica d'Aprende a Aprenre.
6. Competència Personal d'Autonomia i Iniciativa Personal.
8. Competència de Conviure i Habitar el Món. Competència Social i Ciutadana.

8.5 Material de suport

- Text De l'Índia a Vilafranca (*Mosaic* – Editorial Castellnou, pàgines 22 i 23).
- Projector o pantalla PDI.
- Mapa del món.
- Calendari.
- Ordinador amb accés a internet.
- Diaris de consulta.
- ...

8.6 Criteris d'avaluació

- Aplicar estratègies de comprensió lectora col·lectivament.
- Identificar els elements bàsics d'una notícia
- Participar de manera activa en l'activitat de lectura compartida.
- Mostrar interès per trobar trets culturals compartits.
- Utilitzar organitzadors gràfics que facilitin la comprensió del text.

8.7 Desenvolupament de l'activitat

8.7.1 Preparació per part del docent

Tria del text

El present text s'ha escollit tot considerant els motius següents:

- Hi ha centres que treballen amb molt alumnat d'origen estranger i amb altres alumnes amb dificultats de comprensió lectora. El professorat d'aquests centres expressen les dificultats que tenen per trobar textos adequats a la competència comunicativa dels seus alumnes. Els textos de lectura fàcil permeten acostar els continguts propis de l'edat amb una estructura senzilla⁵.
- Aquest text en concret és molt ric, ja que permet abordar continguts de medi social, intercultural i lingüístic.
- Des de l'àmbit social, el text permet conèixer costums autòctons compartits amb altres llocs del món, tot aportant elements de reflexió que ajuden a parar atenció a les semblances compartides que no pas a les diferències culturals.

⁵ Els textos de Lectura Fàcil es caracteritzen per: descripció d'esdeveniments en ordre cronològic, donant continuïtat lògica a l'acció i relatant accions directes, sense excessius personatges; ús de llenguatge senzill però digne, evitant paraules difícils i llenguatge abstracte i simbòlic; ús d'il·lustracions per facilitar la comprensió lectora; redacció d'oracions curtes on la llargada de les línies es talla d'acord amb el ritme natural de la parla; expressió de poques idees per enunciat, amb estil directe i poques línies per paràgraf i pàgina; presentació amb marges i interlineats generosos; conceptes clau destacats en negreta; i ús de tipografia clara i gran.

- Des de l'àmbit lingüístic, la senzillesa del text permet al mestre o mestra fer una lectura guiada col·lectiva molt rica, ampliant lèxic, activant tot tipus d'estratègies de comprensió lectora i permetent el modelatge (la qualitat pedagògica de l'activitat recau en el guiatge del mestre/a).
- La senzillesa del text també permet parar atenció a aspectes de millora de l'expressió escrita perquè fa ús de seqüències repetides.
- El text permet conèixer la tipologia textual de la notícia.
- El text s'acompanya de fotografies que il·lustren part del contingut de manera visual, facilitant així la comprensió lectora a partir de la lectura de la imatge.

Anàlisi del text

- Lèxic: camp semàntic "els castellers".
 - Paraules que es poden deduir pel context o per la imatge: *castells, govindes*.
 - Paraules que caldrà assegurar el coneixement del seu significat: *mandals, enxaneta, exhibició*.
- Organització de la informació al text.
 - El text s'inicia definint els conceptes clau enunciats al subtítol (castellers i govindes).
 - El text permet identificar característiques vinculades amb els castellers catalans i els govindes indis.
 - El text acaba presentant les dades concretes de la notícia: esdeveniment i data de l'activitat.
- Format en què es presenta el text.

El text de tipus expositiu es presenta amb l'estructura d'una notícia amb els apartats següents: secció i data, titular i subtítol, signatura i lloc de redacció, fotografies i peu de foto, cos del text enunciat amb subtítols.

Planificarem la lectura guiada tenint en compte l'anàlisi que s'ha fet del text. Es plantejarà una lectura fragmentada per poder treballar els aspectes textuais i lingüístics. A cada fragment s'aprofundirà en el contingut, amb l'ajuda de preguntes que portin els alumnes a aplicar estratègies de comprensió, ja que la lectura guiada té com a objectiu l'ensenyament de les estratègies de lectura en els diferents moments del procés lector. També es proposarà la confecció d'un esquema que ajudi a veure semblances i diferències entre les dues manifestacions culturals que es presenten.

8.7.2. Abans de la lectura⁶

Creació d'expectatives i activació de coneixements previs

El mestre o mestra presenta la lectura que els alumnes llegiran. Es tapa el text i només es deixa el titular descobert. Els alumnes el llegeixen en silenci i el mestre els fa preguntes, tot creant expectatives i estimulant la creació d'hipòtesi. Per exemple:

- *Què és l'Índia? On és?* - Ho busquem al mapa. S'introdueix el concepte País - *Què vol dir País?*
- *I Vilafranca? On és? És un país?* - Si cal, s'introdueix el concepte poble o ciutat - *Quines diferències poden haver-hi entre un país i un poble?* - S'introdueix l'organització del territori

⁶ La guia de lectura del llibre *Mosaic* presenta unes activitats per a l'Abans de la lectura. A la pàgina 88 es troben les activitats corresponents a aquest text.

en categories jeràrquiques (poble/ciutat, comarca, província, comunitat autònoma, país, continent).

- *Què en sabeu, de l'Índia? I de Vilafranca?* (podem tenir el mapa davant i descriure característiques geogràfiques observables per alumnes que tinguin menys coneixement del lloc).
- *Els costums de l'Índia seran iguals a tot el país?*
- ...

Parem atenció al tipus de text: la notícia

- *Aquest text és una notícia. Què és una notícia? Quina informació ens dóna una notícia?* - mirem un diari.
- *Com s'organitza la informació en una notícia?* - mirem l'estructura.
- *Mirem el titular: Què pot voler dir el títol "De l'Índia a Vilafranca"?*
- *De què creieu que tractarà aquesta notícia?* - fem una primera hipòtesis.

Es destapa el subtítol i les imatges i es llegeix col·lectivament. Llavors es reflexiona sobre el seu sentit.

- *Mirem les imatges i llegim el subtítol perquè ens dóna més informació sobre el titular. Llavors revisarem la nostra primera hipòtesis.*

Es llegeix en veu alta el subtítol i se n'assegura la comprensió.

- *Què són els govindes?*
Ara us explicaré com, de vegades, el mateix text ens dóna pistes per deduir el significat d'una paraula que no coneixem. Llegeixo la frase on hi ha la paraula que no conec:

*"Els **govindes**, un grup de castellers indis, actuaran a Vilafranca del Penedès."*

No sé què vol dir govindes, però veig que a continuació hi ha una frase que va entre comes. Normalment quan després d'una paraula hi ha una frase entre comes vol dir que hi ha una explicació o aclariment sobre la paraula. Ho comprovo: "un grup de castellers indis". Sí, és una explicació, m'està dient que els govindes és el nom amb què a l'Índia anomenen els castellers. A més, si llegeixo el peu de foto, m'ho confirma.

- *Coneixíeu aquesta paraula? Com us ho heu fet per llegir-la?* (metacognició – estratègia de descodificació).
- *Què són els castellers? On es fan castells? Per què?* (connexió).
- *Com deuen pujar els castellers?* (inferència).
- *Com es deuen sentir les persones que estan a sota? I les que estan a dalt?* (visualització i inferència).
- *Quines actituds creus que deuen tenir aquestes persones?* (inferència).
- *Els caldrà algun tipus d'entrenament per fer castells? Quin? Quan ho deuen fer?* (connexió i inferència).
- *Quines normes poden tenir els castellers? De què els serviran?* (connexió/ comprensió crítica o d'opinió).
- *Comprovem la primera hipòtesis. Creieu que el que us heu pensat abans té sentit ara? Faríeu una hipòtesi diferent ara que teniu més informació?* (fer-se preguntes)

Castellers de Vilafranca

Definició de l'objectiu de lectura

Llegirem el text per aprendre algunes característiques sobre els costums que compartim Catalunya amb altres països. En acabar, comprovarem què hem après.

Llegirem aquest text de manera col·lectiva per descobrir de què tracta el títol i comprovar les vostres hipòtesis. També llegirem per posar en pràctica les estratègies de comprensió lectora.

Definició de la tasca

En acabar la lectura, haurem de poder dir quines semblances i diferències hi ha entre els nostres castellers i els de l'Índia, i identificar en el text les característiques bàsiques que tenen les notícies.

8.7.3 Durant la lectura

Anirem llegint per fragments i fent aturades. La seqüència que se segueix al llarg de la lectura sempre és la següent:

1. Els alumnes tapen la part de la pàgina que no han de llegir amb un paper blanc. Llegeixen en silenci el fragment que els diu el mestre.
2. Un cop llegit el fragment, el mestre fa preguntes de comprensió de diferents tipus (veure els exemples per a cada fragment), ajuda a formular hipòtesis, a confirmar les fetes amb anterioritat, a fer inferències, a omplir buits de comprensió...
3. Després de llegir el fragment, per parelles, els alumnes busquen les semblances i les diferències entre els castells de Vilafranca i els de l'Índia. Primer els ajuda la mestra i després, paulatinament, dona més protagonisme als alumnes.

A continuació proposem les aturades que faríem i algunes preguntes d'exemple per guiar la conversa.

Aturada 1: fins "a sobre de les altres" (acabament del segon paràgraf).

Recordeu que quan acabem de fer la lectura haurem de dir les diferències i les semblances entre els castellers de Vilafranca i els de l'Índia.

La primera semblança és que a Vilafranca i a l'Índia es fan castells. Però no tenen el mateix nom. Se us acut alguna manera de recollir les semblances i les diferències que anem trobant al text?

Deixar que els alumnes proposin. L'estructura que ens pot ajudar és la del text comparatiu:

	Castellers de Vilafranca	Govindes de l'Índia
Semblances		
Diferències		

Ja puc posar una informació al quadre. Puc posar que als dos llocs es fan construccions humanes.

- *Fins quants pisos poden fer?* (Comprensió Literal).
- *Ara m'aturo i penso en els castellers de Vilafranca.* (Connexió). *Em pregunto: Sé quants pisos poden fer els castellers de Vilafranca o d'altres pobles de Catalunya?* (fer-se preguntes)

Vull anotar aquesta informació al quadre. On ho posaríeu?

(Deixar que els alumnes proposin). Una possible solució seria:

	Castellers de Vilafranca	Govindes de l'Índia
Semblances	- Fan construccions humanes -	
Diferències	- ?	- Fan fins a 8 pisos

- *Si no sé la resposta, com ho puc esbrinar?* (connexió).
- *De què poden ser les construccions si no són castells humans?* (connexió).
- ...

També es pot iniciar una taula d'equivalències de termes. La podem anar completant a mesura que anem llegint. Amb aquest quadre volem evitar que els alumnes pensin que si les paraules són diferents ja som davant d'una diferència.

Castellers de Vilafranca	Castellers de l'Índia
Castellers	Govindes
...	...

Preguntes sobre el funcionament de la llengua:

- *Què vol dir "fins a" a la frase "els 'govindes' construeixen castells que poden fer fins a vuit pisos d'altura"? Podeu crear un altre exemple semblant amb la mateixa expressió?*
- *Per què la paraula 'govindes' està escrita en lletra cursiva?* (hipòtesi).
- *Podeu pensar en una altra frase que necessiti d'aquest tipus de marca en cursiva?*

Aturada 2: fins "amb colles de Catalunya" (acabament del tercer paràgraf).

En aquest paràgraf hi ha alguna semblança o diferència que puguem anotar al quadre? De què tracta aquest paràgraf?

Deixar que els alumnes reflexionin i contestin. Les preguntes següents poden ajudar a aprofundir sobre la comprensió del paràgraf:

- *Què és Bombai?* (comprensió literal). *On és? Si no ho sé, ho busco al mapa.*
- *Quants habitants són 14 milions?* (connexió). *M'aturo i penso: ho puc comparar amb algun lloc que conec? Puc pensar en Vilafranca, en Barcelona, en Catalunya, en un estat europeu... A què s'assembla més?* (fer-se preguntes i connexions).
- *Com deu ser viure a la ciutat de Bombai amb tants habitants?* (visualització)
- ...

Podem posar alguna informació al quadre de les semblances i les diferències? Deixar el tema obert. Algun alumne podria comentar que les dues colles viatgen (inferència).

Preguntes sobre el funcionament de la llengua:

- Per què la frase “ciutat de l’Índia amb més de 14 milions d’habitants-” està escrita entre guions? (hipòtesi).
- Podeu pensar en una altra frase que necessiti guions explicatius? (establir relacions). En què s’assembla aquesta frase amb la que hi ha al subtítol? Serveixen pel mateix les comes i els guions?

Govindes

Aturada 3: fins “país hi ha més de 500 mandals” (acabament del quart paràgraf).

Preguntes de comprensió lectora:

- Quantes persones de la colla de l’Índia han vingut? (comprensió literal).
- Quants pisos creieu que es poden fer amb aquestes persones? Per què? Podeu mirar les imatges per veure si us donen algunes pistes (comprensió inferencial).
- Com es diuen les ‘colles castelleres’ a l’Índia? (comprensió literal). Ara podem posar una nova paraula al nostre quadre. Quina?

Castellers de Vilafranca	Castellers de l’Índia
Castellers	Govindes
Colles	Mandals
...

Podem posar alguna informació al quadre de les semblances i les diferències?

Pel que fa a les diferències poden dir que a l’Índia hi ha 500 colles, però no sabem quantes colles hi ha a Catalunya. Es pot acordar que, si ens falta una informació, també es pot recollir al quadre, com hem fet en cas del nombre de pisos que pujaven. Després, ens plantejarem si volem buscar aquesta informació o no.

Preguntes sobre el funcionament de la llengua:

- Recordeu per què apareix la paraula ‘mandals’ marcada en lletra cursiva? (recapitulació).
- A Catalunya, un grup de persones que fan ‘castells’ es diuen ‘castellers’. Si m’aturo i em fixo en les semblances i diferències d’aquestes dues paraules veig que s’utilitza la mateixa paraula, però que acaba de manera diferent perquè se li afegeix un tros més (de “castell”, surt la paraula “casteller”). Això passa amb moltes paraules –se’n diu “derivació”. Coneixeu altres paraules derivades? Acaben totes igual o poden tenir acabaments diferents? (connexió).
- Ara que sabem com funciona la derivació de la llengua, ens fixarem en el nom de la colla dels Govindes de l’Índia: es diu “Mandal”. Segueix la mateixa norma de derivació que la nostra?
- ... Però coneixem alguna paraula derivada que s’assembli a Mandal? (connexió).
- M’aturo i penso: Què deu voler dir ‘Mandala’? (fer-se preguntes i hipòtesi).
- On puc trobar la resposta? (ho busquem a [internet](#) i comprovem la hipòtesi).
- ...

Aturada 4: fins “i els castellers catalans” (acabament del cinquè paràgraf).

Preguntes de comprensió lectora:

- *Què vol dir ‘intercanviar’? Algun cop heu intercanviat alguna cosa amb algun amic o familiar? (connexió).*
- *Com us sentiu quan feu un intercanvi? (visualització).*
- *Quin és l’objectiu d’aquesta trobada entre castellers i govindes? (comprensió literal).*
- *Això em fa pensar en la pregunta que ens hem plantejat abans de començar a llegir el text (connexió i recapitulació).*
- *Que podem contestar la pregunta amb aquesta informació? Fixeu-vos que aquesta és una manera de regular el nostre procés de lectura (metacognició i comprovació d’hipòtesi).*
- ...

Aturada 5: fins “reunir més de 40.000 persones” (acabament del sisè paràgraf).

En aquest paràgraf hi ha alguna semblança o diferència que puguem anotar al quadre? Hi ha alguna paraula que ens doni una pista? Farem notar que al text surt la paraula *diferència*.

Com podríem anotar al quadre aquesta diferència?

Preguntes de comprensió lectora:

- *Quants cops l’any aixequen els castells els govindes? En quin dia cau? Qui és Krixna?... (comprensió literal).*
- *I els castellers de Catalunya: quan aixequen els castells? (fer-se preguntes).*
- *Per què s’aixequen els castells? (fer-se preguntes).*
- *Qui estarà més preparat per aixecar castells? Per què? (hipòtesi).*
- *El text diu que, de vegades, es poden reunir més de 40.000 persones a la plaça de Bombai i penso: 40.000 persones són moltes persones. Llavors, em pregunto: com puc fer-me la idea de quanta gent és? Potser puc comptar les persones que hi ha a tota l’escola, o al poble, o les persones que entren al Camp Nou del Barça o al Camp de Cornellà-el Prat de l’Espanyol (establir relacions i fer-se preguntes).*
- ...

Govindes a la festa de Dahi Handi.

Preguntes sobre el funcionament de la llengua:

- *Per què aquest fragment està introduït amb un petit subtítol? Ens ajuda d’alguna manera?*
- *Per què la frase “a diferència de les colles castelleres de Catalunya” està escrita entre comes? (recapitulació).*
- *Per què hi ha dos punts abans de la frase “el dia de la festa d’aniversari del déu Krixna”? (establir relacions).*
- *Per què déu s’escriu amb accent a l’expressió “déu Krixna”? (fer-se preguntes). Hi ha alguna altra paraula que s’escriu igual i sense accent? Quina i què vol dir? (connexió).*
- ...

Aturada 6: fins “era petit” (acabament del setè paràgraf)

En aquest paràgraf hi ha alguna semblança o diferència que puguem anotar al quadre? De què tracta aquest paràgraf?

Preguntes de comprensió lectora:

- *Per què fan els castells els govindes?* (comprensió literal).
- *Què és el 'handi'? Què té a dins en handi?* (comprensió literal).
- *Per què es fan els castells aquí?* (fer-se preguntes)
- ...

Preguntes sobre el funcionament de la llengua:

- *Recordem per què hi ha una frase escrita entre comes? I entre guions? I cursiva?* (recapitulació).
- ...

Aturada 7: fins “amb un casc de taekwondo” (acabament del vuitè paràgraf)

En aquest paràgraf hi ha alguna semblança o diferència que puguem anotar al quadre?

Haurien de veure que hi ha una semblança: hi ha la figura de l'enxaneta i els dos es protegeixen amb un casc (encara que el casc sigui diferent).

Preguntes de comprensió lectora

- *Què creus ha de fer l'enxaneta dels govindes?* (inferència) i el dels castells catalans? (fer-se preguntes i connexió).
- *Per què creus que el text diu que la feina de l'enxaneta és arriscada?* (comprensió crítica o d'opinió).
- *Quines mesures de protecció porta l'enxaneta?* (comprensió literal) *Per què?* (comprensió inferencial). *És suficient?* (comprensió crítica o d'opinió).
- *Em pregunto: Què té d'especial l'equipament del taekwondo per utilitzar-lo en els castells?* (fer-se preguntes). *Es podria emprar l'equipament de protecció d'un altre esport? Per què?* (comprensió crítica o d'opinió).
- *Com creus que se sent l'enxaneta quan puja el castell i quan arriba a dalt?* (visualització).
- *Com han de comportar-se els companys perquè l'enxaneta se senti segur?* (comprensió crítica o d'opinió).
- *Com creus que ha de ser l'enxaneta? Per què? I les persones de la base del castell? Per què? I les del mig? Per què?* (inferència/ crítica).

Aturada 8: fins l'acabament del text

Què s'explica en aquest paràgraf? Creus que és una part important de la notícia? Per què?

Preguntes de comprensió lectora:

- *On es farà l'exhibició dels Govindes? Quan?* (comprensió literal).
- *Quants dies falten? –com és una notícia, m'he de fixar en la data en la qual s'ha escrit la notícia. Busco al diari a veure si la trobo i calculo el resultat. Si no estic segur de conèixer els dies i els mesos, miro el calendari (establir relacions).*
- *Quines reaccions creus que tindran les colles castelleres catalanes de Vilafranca quan vegin els companys de l'Índia? Quines reaccions tindran el Mandal d'Índia?* (visualització i hipòtesi).
- *Com acaba la notícia?* (reflexió sobre l'acabament de la notícia: especifica les dades clau i tanca amb un desig positiu d'entesa i col·laboració).
- ...

8.7.4 Després de la lectura

Observem com ha quedat el quadre i contestem la pregunta inicial. Quines diferències i semblances hi ha entre els dos costums?

	Castellers de Vilafranca	Gondives de l'Índia
Semblances	<ul style="list-style-type: none"> - Fan construccions humanes - Tenen enxanetes que es protegeixen amb un casc 	
Diferències	<ul style="list-style-type: none"> - ? - ? - Aixequen castells més d'un cop l'any 	<ul style="list-style-type: none"> - Fan fins a 8 pisos - Tenen 500 colles - Aixequen castells un cop l'any

Es pot plantejar si els alumnes volen buscar la informació que no saben

Compartir o reflexionar: parlem del text

Quan ja s'ha acabat de llegir el text, parlarem conjuntament sobre les estratègies que s'han utilitzat per comprendre el text i sobre el procés seguit.

Ens ha anat bé llegir fragment a fragment i anar parlant sobre allò que ens explicava el text?

Ens ha anat bé pensar en quadre per recollir les semblances i les diferències? I tenir una taula per veure com es diuen les paraules en els dos idiomes?

Ens ha anat bé fer-nos preguntes, fer connexions, visualitzacions, recapitulacions, inferències, hipòtesi... mentre llegíem? Per què?

Hem après alguna cosa sobre el funcionament de la llengua?

Què sabem sobre l'estructura d'una notícia? Quins elements té aquest text que siguin propis d'aquest tipus de text? Com resumiríeu aquesta notícia? Recordeu que amb el contingut d'una notícia s'ha poder respondre alguna d'aquestes preguntes: Què ha passat? A qui ha passat? Quan ha passat? On ha passat? Com ha passat? Per què ha passat?

Comprovació de l'assoliment del propòsit de lectura inicial

Anem a comprovar si hem assolit els objectius que ens havíem plantejat al principi:

- *Hem descobert de què tractava el títol? La nostra hipòtesi inicial era encertada? I la segona?*
- *Hem practicat algunes estratègies lectores? Quina ens ha agradat més o ens ha anat millor?*
- *Hem après algunes característiques sobre els costums que compartim a Catalunya amb altres països. Quines?*

Activitats de comprensió lectora i ampliació

Es pot completar aquesta activitat amb les preguntes de comprensió lectora proposades a la guia de lectura del mateix llibre *Mosaic* (pàgina 88).

També es podria buscar informació sobre els temes que s'han marcat amb un interrogant al quadre de semblances i diferències.

8.8 Avaluació

L'avaluació d'aquesta activitat està estretament lligada a la participació dels alumnes en l'activitat de lectura col·lectiva. A banda, es valoraran com a criteris d'avaluació:

- Aplicació de les estratègies de comprensió lectora.
- Aplicació d'algunes de les normes de funcionament de la llengua treballades en treballs posteriors i en exemples proposats.
- Emissió de judicis de valoració crítics i respectuosos amb la diversitat cultural, destacant-ne les semblances compartides per sobre de les diferències.
- Identificació dels elements claus d'una notícia.

Convindria fomentar l'autoavaluació de l'alumnat a partir d'una rúbrica confeccionada amb el grup classe on s'avaluïn els continguts apresos (de medi i del funcionament de la llengua).

9. BIBLIOGRAFIA

- CASSANY, Daniel. *Ensenyar llengua*. Graó. Barcelona, 1994.
- *Currículum d'Educació Infantil*. Decret 142/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària.
- *La lectura en un centre educatiu*. Departament d'Ensenyament. Maig 2013. [En línia] <http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/4fcb7f08-acc8-43ad-b1bf-5f303ec82902/lectura_centre_educatiu.pdf> [Consulta: 7 d'abril 2015]
- La lectura guiada. Una proposta didàctica per treballar el procés lector. Col·lecció de dossiers didàctics sobre l'aprenentatge inicial de la lectura (EI i CI). ILEC. Servei d'immersió i acolliment lingüístics. <http://www.xtec.cat/web/projectes/lectura/impulslectura/materialsformacio>. [Consulta: 7 d'abril de 2015]
- *Orientacions per a l'ensenyament –aprenentatge de la lectura i l'escriptura*. Departament d'Ensenyament. 1999. [En línia] <http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/b1d78d69-311c-4d4f-9a5efcea21f4e3dc/apr%20de%20la%20lect%20i%20lescriptura%20v%20actualitzada.pdf> [Consulta: 27 setembre 2013]
- QUERALT, E. *Llegir, més enllà de les lletres: Interioritats de didàctica de la lectura*. Lleida: Pagès editors, 2012.
- SOLÉ, Isabel. *Estratègies de lectura*. Graó, número 137. Barcelona, 1992.

10. Annexos

10.1. Annex 1. Guies de lectura⁷

Constitueixen escrits breus que serveixen de bastida i orienten la lectura d'un text determinat.

Ofereixen una sèrie d'instruccions que proporcionen als alumnes ajudes per reflexionar sobre el procés, sobre aspectes textuais, sobre aspectes lingüístics.

Cada alumne pot elaborar la seva pròpia guia de lectura o bé es poden elaborar conjuntament en grup o col·lectivament.

EXEMPLE DE GUIA DE LECTURA GENÈRICA (SERVEIX PER A QUAalsevol TEXT):

Abans de llegir <ul style="list-style-type: none">• Activa els teus coneixements previs.• Defineix el teu objectiu de lectura.• Anticipa de què va el text.
Durant la lectura <ul style="list-style-type: none">• Pren decisions sobre les paraules que no entens.• Recapitula cada paràgraf per fer-te'n una idea global.• Aplica els recursos que creguis per comprendre frases complexes.• Fes preguntes que t'ajudin a comprendre el text.• Formula les teves hipòtesis.• Comprova les teves hipòtesis.
Després de llegir <ul style="list-style-type: none">• Comprova el teu objectiu de lectura.• Fes-te preguntes que et facin adonar si has entès o no el contingut del text.• Reflexiona sobre quines dificultats has tingut per comprendre el text.• Pensa en quines situacions de la teva vida et pot servir allò que has après en aquesta lectura.

Es poden preparar guies de lectura en funció del tipus de tasca, d'un gènere discursiu o d'un text en concret.

Preparar guies de lectura de diversos textos permet al docent ajustar les ajudes en funció de les necessitats dels alumnes. Són molt útils quan es fan treballs amb grup i cada grup ha de treballar un text diferent. Aquesta eina descarrega la intervenció directa del professor, que pot gestionar amb més facilitats les dificultats dels alumnes perquè els grups saben el que han de fer.

10.2. Annex 2. Seqüència didàctica per planificar activitats de lectura guiada

⁷ Extret de: *La lectura i els centres educatius*

ABANS	<p>Creació d'expectatives</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activació de coneixements previs pertinents: <ul style="list-style-type: none"> - del tipus de text, - del contingut. - Cal assegurar-se que els alumnes disposin dels coneixements previs necessaris per abordar la lectura. Compensar-ho amb imatges, cerca per Internet, visionat vídeos... - Valorar l'anticipació de mots o conceptes clau necessaris per a la comprensió del text (tenir en compte l'etimologia de les paraules, les derivacions...). <p>Formulació d'hipòtesis de continguts o anticipacions</p> <p>Precisió de l'objectiu de la lectura i de l'objectiu d'aprenentatge Fixar i compartir els objectius.</p>
DURANT	<p>Lectura per fragments o paràgrafs</p> <ul style="list-style-type: none"> - silenciosa de tot el text, - silenciosa per paràgrafs, - lectura en veu alta per torns, - guies de lectura. <p>Aplicació d'estratègies de comprensió:</p> <ul style="list-style-type: none"> . Fer prediccions i comprovar-les. . Formular preguntes. . Establir relacions o connexions. . Identificació d'idees principals, secundàries i del tema del paràgraf. . Trobar el tema de cada paràgraf. Elaborar frase, resum, o títol sobre el paràgraf llegit. . Fer recapitulacions. . Fer inferències. <p>Construcció conjunta del significat del text:</p> <ul style="list-style-type: none"> . Anar trobant la relació entre les diferents frases i els diferents paràgrafs. . Anar establint relacions amb els coneixements previs, els interrogants inicials i les hipòtesis plantejades anteriorment. <p>Comprovació de la comprensió:</p> <ul style="list-style-type: none"> . Formulació de preguntes de diferent nivell: literals, de reorganització de la informació i interpretatives
DESPRÉS	<p>Comprovació el grau d'assoliment dels objectius de la lectura</p> <p>Comprovació de la comprensió</p> <ul style="list-style-type: none"> . Preguntes de diferents nivells de comprensió: inferencials i crítiques. <p>Activitats de síntesi</p> <p>Reflexió sobre el procés de comprensió seguit</p>